

พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นฤมล คำนาคระกุล

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
กุมภาพันธ์ 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ นฤมล ด่านตระกูล ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

.....^{ที่}เทียนแก้ว ^{ได้}เฉลิมวรรณ.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

.....^{ที่}เทียนแก้ว ^{ได้}เฉลิมวรรณ.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ)

.....^{ที่}สุปราณี ^{ได้}ธรรมพิทักษ์.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์)

.....^{ที่}กาญจนา ^{ได้}บุญยัง.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กาญจนา บุญยัง)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....^{ที่}พัชนี ^{ได้}ระเสนา..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ระเสนา)

วันที่.....๑๖.....เดือน.....กุมภาพันธ์.....พ.ศ.....2560.....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร. เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำ ชี้แนะ และช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงในความกรุณาไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ของวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยนำความรู้ที่ได้มาผสมผสานจนสามารถทำงานวิจัยได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเข้าเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย และขอขอบคุณประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณจากใจจริง

นฤมล ด้านตระกูล

56930057: กลุ่มวิชา: การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน; รป.ม. (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)

คำสำคัญ: พฤติกรรม/ การจัดการขยะมูลฝอย/ ประชาชน/ องค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นฤมล ด้านตระกูล: พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา (PUBLIC BEHAVIOUR ON WASTE MANAGEMENT IN KHANONGPRA SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, AMPHOE PAK CHONG, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE)

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ, ปร.ด. 85 หน้า, ปี พ.ศ. 2560.

การศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตตำบลชนงพระ เก็บข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างรายคู่ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Post hoc) โดยวิธี LSD ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับไม่ปฏิบัติเลย เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย และด้านการลดขยะมูลฝอย ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีรายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

56930057: MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT; M.P.A.

(PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT)

KEYWORDS: BEHAVIOUR/ WASTE MANAGEMENT/ PEOPLE/ KHANONGPRA
SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, AMPHOE
MUEANG, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

NARUMON DANTRAKOOL: PUBLIC BEHAVIOUR ON WASTE
MANAGEMENT IN KHANONGPRA SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, AMPHOE PAK CHONG, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE.

ADVISOR: TIENKAEW LIEMSUWAN, Ph.D. 85 P. 2017.

The purpose of this study was twofold. First, it aimed at examining public behavior on waste management in Khanongpra Sub-district Administrative organization, Amphoe Pak Chong, Nakhon Ratchasima Province. Also, this study attempted to compare the differences of behavior among these people on their waste management as classified by gender, age, educational level, occupation, income, and length of residency in Khanongpra Sub-district. The data were collected by a questionnaire, completed by 400 subjects. The test statistics used to analyze the collected data included frequency, percentage, means, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA. Also, the post hoc analysis was conducted by administering the test of LSD to determine the differences between pairs with a preset significant level at .05.

The results of the study revealed that the subjects' behavior on waste management was extensively found at a level of "never do at all." When considering each aspect, it was shown that the practice of reuse was rated the highest, followed by the practice of waste separation and reduction, respectively. Also, based on the comparisons of the subjects' behavior on waste management as classified by personal factors, it was found that there were statistically significant differences in behavior on waste management among the subjects with different gender, age, educational level, and occupation at a significant level at .05. Finally, no statistically significant differences were found in the behavior on waste management among the subjects with different income and length of residency in the area under the responsibility of Khanongpra Sub-district Administrative organization.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย.....	6
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์.....	19
กฎหมายและนโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอย.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....	35
ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
เกณฑ์การแปลผล.....	53
4 ผลการวิจัย.....	54
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	54
ตอนที่ 2 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.....	56
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	61
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	68
สรุปผลการวิจัย.....	68
อภิปรายผล.....	69
ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม.....	75
ภาคผนวก.....	78
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	85

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ในตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.....	50
4-1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	54
4-2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวม และรายด้าน.....	56
4-3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย.....	57
4-4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่.....	58
4-5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการลดขยะมูลฝอย.....	60
4-6 การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ.....	61
4-7 การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ.....	62
4-8 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ.....	62
4-9 การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา...	63
4-10 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-11 การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหาร ส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ.....	65
4-12 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ.....	65
4-13 การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหาร ส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้.....	66
4-14 การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหาร ส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลา ที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ.....	66
4-15 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน.....	67

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศไทย คือ ปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งกำลังทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะชุมชนขนาดใหญ่ เขตเทศบาล เมื่อท่องเที่ยว เมืองธุรกิจการค้า เมืองอุตสาหกรรมและเมืองหลวงของประเทศ อันเนื่องมาจากแหล่งเหล่านี้ มีจำนวนประชากรอาศัยกันอย่างหนาแน่นและมีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ตลอดจนความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นเศษเหลือใช้จากกิจกรรมต่าง ๆ เป็นขยะย่อมมีมากขึ้นด้วย จนเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน พบว่าในปี พ.ศ. 2557 มีขยะชุมชนประมาณ 26.17 ล้านตัน ในจำนวนนี้สามารถกำจัดได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ประมาณ 7.87 ล้านตัน และถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์ ประมาณ 4.63 ล้านตัน มูลฝอยส่วนที่เหลือกว่า 13.67 ล้านตัน ยังคงถูกกำจัดอย่างไม่ถูกหลักวิชาการ ด้วยวิธีการเทกองกลางแจ้ง และการเผาในที่โล่ง (กรมควบคุมมลพิษ, 2557)

การจัดการขยะมูลฝอยจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในชุมชนปัจจุบัน เพราะความหนาแน่นของประชากรที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น และที่ดินว่างเปล่าที่มีน้อยลงประกอบกับระดับปริมาณขยะมูลฝอยก็เพิ่มขึ้นประชาชนไม่สามารถนำขยะมูลฝอยไปทิ้งตามที่ว่างเปล่าเหมือนที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อนได้ ดังนั้น ปัญหาขยะมูลฝอย จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่หน่วยงานภาครัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขให้มีการจัดการอย่างมีระบบ ถูกสุขลักษณะและไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา (รัตนา หมั่นเทพ, 2551) การจัดการขยะมูลฝอย ภายในชุมชนเป็นหน้าที่หน่วยงานภาครัฐขนาดใหญ่ เช่น จังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเทศบาลขนาดใหญ่ แต่ภายหลังเมื่อการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบาย การกระจายอำนาจสู่หน่วยการปกครองชั้นพื้นฐานของรัฐบาล จึงส่งผลให้ภารกิจและอำนาจหน้าที่ ในการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ

จากการขยายตัวของชุมชนเมืองและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม จำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ในด้านสุขอนามัยของประชาชนและส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม

โดยกฎหมายได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล โดยอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดการระบบบริการสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2542)

การกำจัดขยะให้ได้ผลดีและเกิดประโยชน์สูงสุดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคัดแยกวัสดุจากขยะมูลฝอย ก่อนที่จะนำไปกำจัดในขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการกับขยะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดอีก ทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ที่เกิดจากการนำวัสดุที่แยกออกมาโดยนำไปจำหน่าย ซึ่งวิธีการคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพที่สุด คือ การคัดแยกจากแหล่งกำเนิดของขยะนั่นเอง เพราะทำได้ง่ายค่าใช้จ่ายน้อย เพียงให้แต่ละบ้านจัดภาชนะรองรับขยะแยกกันไว้แต่ละส่วน (ปริดา แยมเจริญ, 2531) ซึ่งนอกจากจะเป็นการกำจัดขยะโดยตรงแล้ว ยังเป็นการฝึกหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกาทิ้งขยะของประชาชน ให้ถูกสุขลักษณะ

ปัจจุบันในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ มีปริมาณขยะมูลฝอย โดยปริมาณถึง 1.50 ตัน/ วัน จากจำนวนประชากร 12,479 คน ในขณะที่มีการจัดการขยะมูลฝอยด้วยการจัดตั้งถังขยะภายในชุมชนและที่สาธารณะ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระมีความสามารถเก็บขยะมูลฝอยได้เพียงวันละ 1 ตันเท่านั้น ซึ่งไม่นับรวมปริมาณขยะตกค้างตามบ้านเรือนแต่ละหลัง เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ มีรถเก็บขยะมูลฝอยเพียงคันเดียว จึงทำให้ประชาชนยังคงกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีเทรวมแล้วเผาภายในบริเวณบ้าน ทำให้เกิดควันที่เป็นมลพิษทางอากาศ (องค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ, 2558)

จากปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมสนับสนุน ให้ประชาชนมีพฤติกรรมกาจัดการขยะมูลฝอยให้มีความถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพการดำเนินการตามนโยบายการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

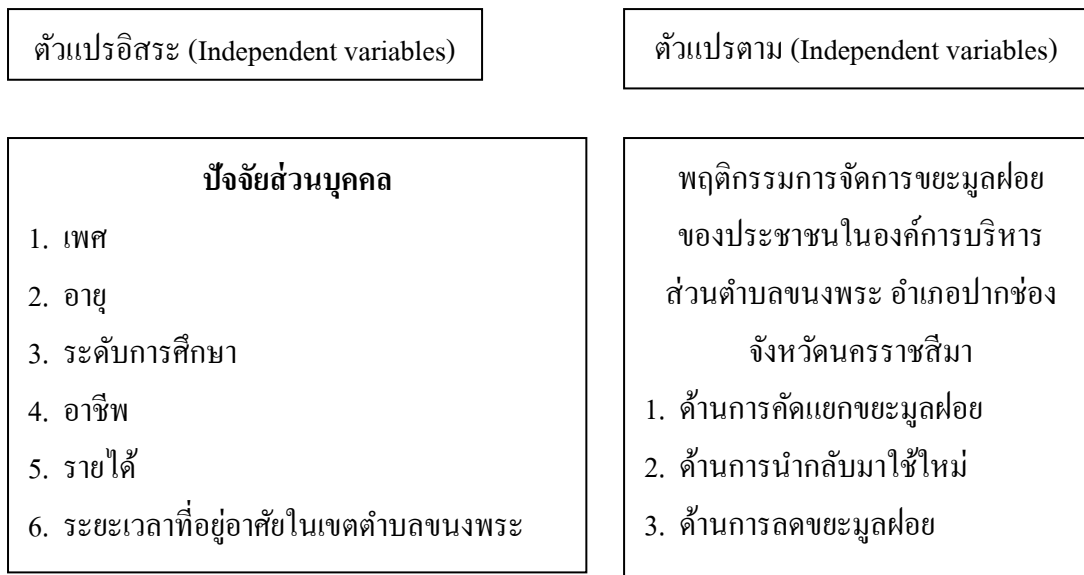
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน
6. ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยได้นำแนวคิดหลักกรรมาภิบาล ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาที่ได้จะนำไปเป็นข้อมูลให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมสนับสนุน ให้ประชาชน มีพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยให้มีความถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพการดำเนินการ ตามนโยบายการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยกำหนดตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. อาชีพ
5. รายได้

6. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตตำบลขนงพระ

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย
2. ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่
3. ด้านการลดขยะมูลฝอย

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12,479 คน (สำนักทะเบียนท้องถิ่นตำบลขนงพระ, 2558)

ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2559 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่แสดงออกมาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

การจัดการขยะ หมายถึง วิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ใช้หลักการแยกขยะมูลฝอยบางประเภทออกจากขยะมูลฝอยชุมชน ได้แก่ การคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็นประเภทขยะมูลฝอยแห้ง ขยะมูลฝอยสลายตัวง่าย ขยะมูลฝอยทั่วไป และของเสียที่เป็นอันตราย เป็นต้น ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งเหลือใช้และสิ่งปฏิกูลที่อยู่ในรูปของแข็ง ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์และสัตว์ ทั้งจากบริโภค การผลิต การจับถ่าย การดำรงชีวิตและอื่น ๆ

การคัดแยกขยะ หมายถึง การกระทำเกี่ยวกับการลดการเกิดขยะ การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ การคัดแยกขยะ การเก็บรวบรวมและกำจัดขยะ

การนำกลับมาใช้ใหม่ หมายถึง การกระทำที่เป็นการคัดแยกวัสดุรีไซเคิลออกจากขยะมูลฝอยในชุมชนเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ กระดาษ พลาสติก แก้ว และโลหะต่าง ๆ เป็นต้น

การลดการเกิดขยะมูลฝอย หมายถึง การกระทำที่เป็นการพยายามลดขยะมูลฝอยให้น้อยที่สุด โดยลดจากแหล่งกำเนิด เช่น เลือกรับหรือซื้อสินค้าที่ใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์น้อยที่สุด การไม่สนับสนุนและซื้อสินค้าประเภทใช้ได้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง การรู้จักคัดแปลง การซ่อมแซม วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดและคุ้มค่า เป็นต้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นศึกษา เพื่อให้เป็นกรอบพื้นฐานและประกอบกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์
3. กฎหมายและนโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอย
4. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
5. ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง

จังหวัดนครราชสีมา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ความหมายของขยะมูลฝอย

ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2525 ให้คำจำกัดความของคำว่า “มูลฝอย” หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเยื่อ และคำว่า “ขยะ” หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว, หยากเยื่อ, กุมฝอย หรือ คุมฝอย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายของขยะ หรือมูลฝอย ดังนี้ ขยะหรือมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ภาชนะบรรจุหรือซากสัตว์ รวมถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น (กรมอนามัยสิ่งแวดล้อม, 2541, หน้า 100)

ในทางวิชาการจะใช้คำว่า “ขยะมูลฝอย” ซึ่งหมายถึง บรรดาสิ่งของที่ไม่ต้องการใช้แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของแข็งจะเนาเปื้อนหรือไม่ก็ตาม รวมตลอดถึง ภาชนะบรรจุ สัตว์ มูลสัตว์ ฟันละออง และเศษวัตถุทิ้งแล้วจากบ้านเรือนที่พักอาศัยสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงสถานที่สาธารณะ ตลาด และโรงงานอุตสาหกรรม ยกเว้นอุจจาระ และปัสสาวะของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งปฏิกูลที่ต้องการเก็บและกำจัดที่แตกต่างไปจากวิธีการนี้ (คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549, หน้า 6)

ดังนั้น ขยะมูลฝอย จึงหมายถึง บรรดาสิ่งของที่ไม่ต้องการใช้แล้ว ซึ่งทิ้งจากบ้านเรือน ที่พักอาศัย สถานที่ต่าง ๆ รวมถึงสถานที่สาธารณะ ตลาด และ โรงงานอุตสาหกรรม อาจจะเป็นสิ่ง ที่เน่าเปื่อยที่ย่อยสลายได้ หรือย่อยสลายไม่ได้ก็ตาม และเป็นสิ่งซึ่งที่ต้องมีการจัดเก็บและกำจัดด้วย วิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับขยะแต่ละประเภท

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ขยะมูลฝอยไว้ ดังนี้

ขยะมูลฝอย หมายถึง บรรดาสิ่งต่าง ๆ ซึ่งในขณะนั้นคนไม่ต้องการและทิ้งไป ทั้งนี้ รวมตลอดถึงเศษผ้า เศษอาหาร มูลสัตว์ เถ้า ฟุ่นละอองและเศษวัตถุ สิ่งของที่เก็บกวาดจาก เคหสถาน อาคาร ถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรม และที่อื่น ๆ

ขยะเปียก หมายถึง ขยะพวกเศษอาหาร พืชผัก เศษเนื้อสัตว์ และเศษสิ่งของส่วนใหญ่ ที่ได้จากการประกอบอาหารจากตลาด หรือเศษที่เหลือจากการรับประทานอาหาร ขยะเปียกจะมี ลักษณะส่วนมากประกอบด้วยอินทรีย์วัตถุ ซึ่งมักจะเป็นพวกที่ย่อยสลายตัวได้ง่าย ดังนั้น ถ้าขยะเปียกจะถูกปล่อยทิ้งไว้นานเกินควรจะเกิดการเน่าเสีย และเกิดกลิ่นเหม็นรบกวนได้ โดยปกติแล้วขยะเปียกจะมีปริมาณความชื้นประมาณ 40-70% ของขยะทั้งหมด

ขยะแห้ง หมายถึง ขยะมูลฝอยที่มีลักษณะไม่เกิดการบูดเน่าได้ง่าย ทั้งที่ติดไฟได้และ ไม่ติดไฟ เช่น เศษกระดาษ เศษผ้า เศษแก้ว กระจัง ขวด ไม้ โลหะต่าง ๆ กิ่งไม้ รวมทั้งผงและ ฟุ่นละอองต่าง ๆ

ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ หมายถึง สารอินทรีย์ในขยะมูลฝอยที่สามารถย่อยสลายได้ ด้วยจุลินทรีย์โดยใช้ปฏิกิริยาชีวเคมี เช่น เศษอาหาร เศษผลไม้ ฯลฯ

ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายไม่ได้ หมายถึง สารอินทรีย์ หรือสารอินทรีย์ที่ย่อยสลายได้ยาก ในขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ด้วยจุลินทรีย์ โดยใช้ปฏิกิริยาชีวเคมี เช่น เศษโลหะ เศษกระดาษ กุ้งพลาสติก ฯลฯ

ขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ได้ หมายถึง ขยะมูลฝอยที่สามารถถูกเผาไหม้ได้ เช่น เศษกระดาษ เศษไม้ ฯลฯ

ขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ไม่ได้ หมายถึง ขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถถูกเผาไหม้ได้ เช่น เศษโลหะ เศษแก้ว ฯลฯ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2538, หน้า 101-102)

ปริดา แยมเจริญวงศ์ ได้ให้คำจำกัดความของวัตถุและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ประกอบกัน เป็นมูลฝอยไว้ต่อไปนี้ (ปริดา แยมเจริญวงศ์, 2531, หน้า 31)

ผัก ผลไม้ และเศษอาหาร หมายถึง เศษผัก เศษผลไม้ เศษอาหารที่เหลือจาก การเตรียมการปรุงอาหารและหารบริโภค (ยกเว้น เปลือกหอย กระจุก ก้างปลา ชังข้าวโพด ก้านกระถิน) เช่น ข้าวสุก เปลือกผลไม้ เนื้อสัตว์ ฯลฯ

กระดาษ หมายถึง วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเยื่อกระดาษ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสือต่าง ๆ โปปปลิว การ์ด ถุงกระดาษ ก่อกระดาษ กระดาษอัด ฯลฯ

พลาสติก หมายถึง วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากพลาสติก เช่น ถุงพลาสติก ภาชนะพลาสติก ของเด็กเล่นที่ทำด้วยพลาสติก ผลิตภัณฑ์ไฟเบอร์กลาส ฯลฯ

ผ้า หมายถึง สิ่งทอต่าง ๆ ที่ทำมาจากเส้นใยธรรมชาติและเส้นใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าฝ้าย ลินิน ขนสัตว์ ผ้าไนลอน ตัวอย่างเช่น ด้าย เสื้อผ้า เศษผ้า ผ้าเช็ดมือ ถุงเท้า ฯลฯ

ไม้ หมายถึง วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำจากไม้ ไม้ไผ่ ฟาง หญ้า เศษไม้ ฯลฯ

โลหะ หมายถึง วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ทำจากโลหะ เช่น กระจัง โลหะ สายไฟ พอยล์ ภาชนะต่าง ๆ ตะปู ฯลฯ

หิน กระเบื้อง กระดุกสัตว์ และเปลือกหอย หมายถึง เศษหิน เศษกระดุกสัตว์ เปลือกหอย เช่น เซรามิก เปลือกหอย กุ้ง ปู กระดุกสัตว์ ก้างปลา ฯลฯ

ยางและหนัง หมายถึง วัสดุและผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากยางและหนังหรือหนังเทียม เช่น รองเท้า ลูกบอลหนัง กระเป๋าหนัง ฯลฯ

ประเภทขยะมูลฝอย

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แบ่งประเภทของ ขยะมูลฝอยออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ เป็นขยะมูลฝอยที่เป็นสารอินทรีย์ เช่น เศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ มูลสัตว์และซากสัตว์ เป็นต้น ขยะประเภทนี้สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้

2. ขยะมูลฝอยทั่วไป เป็นขยะมูลฝอยที่เป็นสารอนินทรีย์ เป็นขยะที่ย่อยสลายไม่ได้ ไม่เป็นขยะมูลฝอยอันตรายและรีไซเคิลไม่ได้ หรือรีไซเคิลได้ยาก หรือไม่คุ้มค่าในการนำไปรีไซเคิล เช่น เศษวัสดุก่อสร้าง เศษปูนล่องจากถนน และถุงพลาสติกใส่นม เป็นต้น

3. ขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ได้ใหม่ หรือขยะมูลฝอยที่มีค่า หรือขยะมูลฝอยรีไซเคิล เป็นขยะมูลฝอยที่สามารถนำมาขายเพื่อส่งไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ เช่น เศษโลหะ ถุงพลาสติก ก่อกระดาษ และกระดาษหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

4. ขยะมูลฝอยอันตราย เช่น ขยะมูลฝอยปนเปื้อนกับมันตภาพรังสี สารเคมีที่ทิ้งแล้ว ยาเสื่อมสภาพ ของมีคม ภาชนะที่มีแรงดัน และขยะมูลฝอยติดเชื้อ เป็นต้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2549, หน้า 23)

นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงประเภทของขยะมูลฝอย คือ ขยะมูลฝอยอาจจะขนาดต่าง ๆ กัน แต่ใหญ่ขนาดตัวถังรถยนต์ไปจนถึงขนาดเล็ก จำพวกฝุ่นล่อง ซึ่งก็เป็นขยะมูลฝอยทั้งสิ้น การแบ่งประเภทของขยะมูลฝอยนั้นเดิมแบ่งเพียง 3 ประเภท คือ ขยะมูลฝอยเปียก ขยะมูลฝอยแห้ง และแก้ว

1. ขยะมูลฝอยเปียก (Garbage) หมายถึง เศษวัสดุต่าง ๆ ที่เหลือจากการประกอบอาหาร จากห้องครัว ร้านอาหาร ที่มีความชื้นสูง สามารถนำไปยีส่งกลิ่นเหม็นได้
2. ขยะมูลฝอยแห้ง (Rubbish) หมายถึง เศษวัสดุต่าง ๆ ที่เหลือใช้ทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีความชื้นต่ำ จำพวก เศษผ้า เศษกระดาษ เป็นต้น
3. เถ้า (Ashes) หมายถึง สิ่งที่เหลือจากการเผาไหม้ ต่อมาวิชาการทางด้านนี้ก้าวหน้าขึ้นมาก จึงได้แยกประเภทของขยะมูลฝอยออกเป็นประเภทต่าง ๆ มากมาย ที่สำคัญ ๆ มี 10 ประเภทคือ

3.1 เศษอาหาร (Garbage) หมายถึง ขยะจำพวกที่ได้จากห้องครัว การประกอบอาหาร รวมถึงพวกเศษใบตอง เศษผลไม้ อาหารที่เหลือทิ้ง ฯลฯ ขยะประเภทนี้มีสารอินทรีย์ซึ่งเป็นอาหารของแบคทีเรียทำให้ย่อยสลาย บุคเน่าส่งกลิ่นเหม็น มีความชื้นสูง เป็นปัญหาในการเก็บรวบรวม รอกการขนย้ายและก่อเหตุรำคาญในเรื่องกลิ่น การค้ำย็ขี้ของสัตว์ เช่น หนู สุนัข เป็นต้น

3.2 ขยะที่ไม่เน่าเหม็น (Rubbish) หมายถึง ขยะจำพวกที่ไม่บูคเน่าส่งกลิ่นเหม็นเหมือนอย่างประเภทแรก และมีความชื้นต่ำอาจจะเผาได้ เช่น กระดาษ หรือเผาไม่ได้ เช่น เศษแก้ว ขยะประเภทนี้อาจจะเรียกขยะแห้งก็ได้ พวกเศษโลหะ กระจก กังกระดาษ ลังไม้ ก็อยู่ในขยะประเภทนี้

3.3 เถ้าถ่าน (Ashes) หมายถึง เศษที่เหลือจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงจำพวกไม้ ถ่าน หิน ซึ่งในแถบประเทศที่มีอากาศร้อนจะมีปริมาณน้อยมาก ไม่ก่อปัญหาเท่ากับประเทศในแถบที่มีอากาศหนาว ที่ต้องใช้ความร้อนช่วยในการให้ความอบอุ่น ซึ่งใช้เชื้อเพลิงมากทำให้เกิดขยะประเภทนี้ เป็นปัญหาต่อการเก็บขน นอกจากนี้ถ้าการเก็บรวบรวมไม่ดีแล้ว ทำให้ฟุ้งกระจาย เกิดปัญหาตามมาอีกมาก

4. มูลฝอยจากถนน (Street sweepings) หมายถึง เศษสิ่งของต่าง ๆ ที่ได้จากการกวาดถนน ขยะมูลฝอยประเภทนี้ส่วนมากเป็นพวกเศษกระดาษ เศษสินค้า ฟุนละออง เศษดิน เศษหิน อาจจะรวมถึงพวกซากสัตว์ด้วยเป็นบางครั้ง

5. ซากสัตว์ (Dead animals) หมายถึง สัตว์ที่ตายตามธรรมชาติ ตามด้วยอุบัติเหตุ หรือตามด้วยโรคต่าง ๆ แต่ไม่รวมถึงสัตว์หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสัตว์ที่ทิ้งจากโรงงานฆ่าสัตว์ เนื่องจากเป็นโรคหนองพยาธิ ซากสัตว์เหล่านี้อาจนำไปสกัดไขมันออก และเอาหนังไปฟอกใช้ประโยชน์ต่อไปได้

6. ซากรถยนต์ (Abandoned vehicles) หมายถึง รถยนต์หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของรถยนต์ที่ไม่ได้ใช้แล้ว ถ้าปล่อยทิ้งไว้ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัย จึงควรรนำไปดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ในประเทศไทยมีปริมาณซากรถยนต์ไม่มากนัก จึงไม่ค่อยเกิดปัญหาจากมูลฝอยประเภทนี้

7. มูลฝอยจากโรงงาน (Industrial refuse) หมายถึง มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมทั้งโรงฆ่าสัตว์ด้วย เพราะได้จัดอยู่ในประเภทโรงงานอุตสาหกรรม มูลฝอยประเภทนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของโรงงาน ถ้าโรงงานผลิตสินค้าอาหาร มูลฝอยก็เป็นพวกเศษอาหาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญต่าง ๆ เช่น เน่าเหม็นได้

8. เศษวัสดุก่อสร้าง (Construction refuse) หมายถึง เศษวัสดุต่าง ๆ ที่ได้จากการก่อสร้างหรือรื้อถอนอาคารบ้านเรือน รวมถึงสิ่งที่เหลือจากการตกแต่งอาคารบ้านเรือนด้วย เช่น เศษอิฐ เศษปูน เศษกระเบื้อง เศษไม้ หรือเศษวัสดุจากส่วนของบ้านเรือน

9. ตะกอนจากน้ำโสโครก (Sewage solids) หมายถึง ของแข็งหรือตะกอนที่ได้จากการแยกแยะตะกอนออกจากกระบวนการปรับปรุงสภาพน้ำทิ้ง รวมตลอดจนถึงตะกอนที่ได้จากการลอกท่อระบายน้ำสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากจะเป็นพวกเศษหิน ดิน ทราย ไม้ สามารถนำไปถมที่ลุ่มได้ ยกเว้นตะกอนที่ได้จากถังเกราะ เพราะตะกอนพวกนี้ยังมีแบคทีเรียปะปนอยู่มาก

10. ขยะมูลฝอยที่เป็นอันตราย (Hazardous or special refuse) หมายถึง ขยะมูลฝอยที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในการเก็บขน การกำจัด ตลอดจนการบำบัด เช่น กระจกที่มีน้ำอัดลม ไบโอมิด โคน ขยะมูลฝอยที่ได้จากโรงพยาบาลต่าง ๆ สารมันตภาพรังสี เป็นต้น ขยะมูลฝอยประเภทนี้ต้องได้รับความดูแล ระมัดระวังเป็นพิเศษในการเก็บขนและการกำจัด (กรมควบคุมมลพิษ, 2551 หน้า 13-19)

องค์ประกอบที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณของขยะมูลฝอย

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (2549, หน้า 56-58) ได้นำเสนอแนวคิดว่า ปริมาณของขยะมูลฝอยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง และสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ ซึ่งผู้มีหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอย จำเป็นต้องบันทึกปริมาณขยะมูลฝอยไว้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการกำจัด เก็บขน และวางแผนงานในอนาคตได้ องค์ประกอบที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณของขยะมูลฝอย มีดังนี้

1. ลักษณะของชุมชน ถ้าเป็นชุมชนที่ประกอบการค้า เช่น ตลาด ศูนย์การค้า ก็จะมีปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าชุมชนที่อยู่อาศัย และถ้าเป็นบริเวณด้านเกษตรกรรม เช่น ทำสวน ปริมาณขยะมูลฝอยก็น้อยกว่าบริเวณอื่น ๆ

2. ความหนาแน่นของชุมชน บริเวณที่มีที่อยู่อาศัยหนาแน่น ปริมาณขยะมูลฝอยก็มากกว่าบริเวณที่มีผู้อยู่อาศัยน้อย ซึ่งในปัจจุบันนิยมสร้างแฟลต ทาวน์เฮาส์ คอนโดเนียม บริเวณนั้นมีผู้อยู่อาศัยหลายครอบครัว ปริมาณขยะมูลฝอยก็มีมาก

3. ฤดูกาล มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณของขยะมูลฝอยเป็นอย่างมาก เช่น ฤดูที่มีผลไม้มาก ปริมาณขยะมูลฝอยจำพวกเปลือกและผลไม้มาก เพราะเหลือจากการบริโภคของประชาชน

และยิ่งราคาถูกในปีที่ผลไม้ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก ยิ่งทำให้มีเปลือกและเศษผลไม้เหลือทิ้งในปิ่นนั้นมากขึ้น

4. สภาวะทางเศรษฐกิจ ชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมมีกำลังซื้อสินค้าสูงกว่าชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จึงมีขยะมูลฝอยมากตามไปด้วย

5. อุปนิสัยของประชาชนในชุมชนที่มีอุปนิสัยรักความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย มีปริมาณขยะมูลฝอยในการเก็บขนมากกว่าประชาชนที่มีอุปนิสัยไม่รักความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งจะทิ้งขยะมูลฝอยกระจัดกระจายไม่รวบรวมเป็นที่เป็นทาง ปริมาณขยะมูลฝอยที่จะเก็บขนจึงน้อยลง แต่ไปมากอยู่ตามลำคลอง ถนน ที่สาธารณะ เป็นต้น

6. การจัดบริการเก็บขนขยะมูลฝอย องค์กรประกอบนี้ก็เป็นผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณขยะมูลฝอย เพราะถ้าบริการเก็บขนขยะมูลฝอยไม่สม่ำเสมอ ประชาชนก็ไม่กล้านำขยะมูลฝอยออกมาเพราะจะทำให้ไม่สะอาดแก่ที่พักอาศัย ปริมาณขยะมูลฝอยก็น้อยลง

7. ความสะดวกในการเก็บขนขยะมูลฝอย ถ้าสภาพของท้องถิ่นไม่สะดวกที่จะให้บริการในการเก็บขนขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างทั่วถึง เป็นต้นว่า รถขนขยะมูลฝอยไม่สามารถจะเข้าไปในชุมชนได้ เนื่องจากถนน หรือตรอก ซอย แคบมากต้องใช้ภาชนะขนถ่ายอีกทอดหนึ่งก็จะทำให้ปริมาณของขยะมูลฝอยน้อยลง ทั้ง ๆ ที่ข้อเท็จจริงยังมีขยะมูลฝอยเหลือจากการเก็บอีกมากก็ตาม ซึ่งถ้าจะเก็บขนหมดตามสภาพที่แท้จริงแล้ว จะต้องใช้เวลามาก ยิ่งถ้าเป็นตรอกแคบและเล็กด้วยแล้วอุปสรรคในการเก็บขนก็ยิ่งมากตามไปด้วย

องค์กรประกอบต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลกระทบต่อปริมาณขยะมูลฝอยมาก ทำให้ปริมาณที่คาดคะเนในการจัดการขยะมูลฝอยเปลี่ยนแปลงไปจากความเป็นจริง ซึ่งอาจจะเป็นปริมาณที่ต่ำกว่าหรือสูงกว่า ปริมาณที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเก็บขนหรือกำจัดได้

ความจำเป็นในการจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอย เป็นสิ่งจำเป็นมากในชุมชนปัจจุบัน เพราะความหนาแน่นของประชากรที่มีจำนวนมากขึ้น และที่ดินว่างเปล่าที่มีน้อยลง ประกอบกับปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น ประชากรก็ไม่สามารถนำขยะมูลฝอยไปทิ้งตามที่ดินว่างเปล่าเหมือนที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อนได้ รัฐจึงเข้าไปจัดการเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ชุมชน โดยไม่สามารถให้เอกชนเข้ามาดำเนินการได้ ทั้งนี้เนื่องจาก

1. เป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคต่าง ๆ เพราะขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่เหลือทิ้ง รวมถึงสิ่งสกปรกทั้งหลายที่รวมกันอยู่ จึงมีเชื้อโรคนานาชนิดปนอยู่สามารถจะเจริญแพร่พันธุ์ได้ดี และรวดเร็วในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และถ้าระยะเวลาที่ขยะมูลฝอยถูกทิ้งอยู่นานเท่าไร ปริมาณเชื้อโรคก็จะเพิ่มมากขึ้นจะแพร่กระจายออกไป ก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพของคนและสัตว์ได้

2. เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค ได้แก่ แมลงสาบ หนู ยุง แมลงต่าง ๆ และสุนัข เป็นต้น สัตว์เหล่านี้นอกจากจะเข้าไปคุ้ยเขี่ยหาอาหารซึ่งมีอยู่มากมายในกองขยะมูลฝอยแล้วยังใช้เป็นที่อยู่อาศัย วางไข่ ฟักตัวอ่อน และเจริญเติบโต แพร่พันธุ์ต่อไปจนเพิ่มปริมาณมากขึ้น ซึ่งก็เป็นอันตรายอย่างมากที่จะพาเชื้อโรคต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขยะมูลฝอยไปสู่คนและสัตว์ได้อย่างรวดเร็ว และแพร่หลายมากขึ้น

3. เกิดกลิ่นเหม็นและสภาพน่ารังเกียจ เมื่อขยะมูลฝอยเกิดการย่อยสลายโดยแบคทีเรียจะมีกลิ่นเหม็น ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะและปริมาณและชนิดของขยะมูลฝอย นอกจากนี้ถ้าแมลงวันวางไข่ด้วยจะมีหนอนขึ้น เกิดสภาพไม่น่าดูเป็นที่ขยะแขยงอย่างมาก

4. เกิดเป็นเหตุรำคาญแก่บริเวณใกล้เคียง ดังที่กล่าวแล้วว่าเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์และแมลงต่าง ๆ เช่น หนู แมลงวัน ยุง เป็นต้น สัตว์เหล่านี้เมื่อเพาะพันธุ์มีปริมาณมากขึ้นจะออกมาสร้างความรำคาญให้แก่บริเวณใกล้เคียงนอกเหนือจากการเป็นพาหะนำโรคอีกด้วย

5. เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น เกิดอัคคีภัยในกรณีที่ขยะมูลฝอยมีเชื้อไฟอยู่ เช่น กระดาษพลาสติก ซึ่งติดไฟง่าย ถ้ามีผู้ที่ไม่ระมัดระวังทิ้งก้นบุหรี่ที่ยังติดไฟอยู่ ก็จะเกิดอัคคีภัยได้ง่าย อีกประการหนึ่งอาจเกิดอุบัติเหตุบาดเจ็บแก่ร่างกาย เนื่องจากกองขยะมูลฝอยใกล้กับทางเดินเท้า ซึ่งในกองขยะมูลฝอยอาจจะมีเศษแก้ว เศษโลหะหรือของมีคม ซึ่งผู้สัญจรผ่านหรือเด็กอาจจะไปเดินเหยียบของมีคมเหล่านี้

นอกจากผลกระทบที่เกิดจากปัญหาขยะมูลฝอยที่กล่าวแล้วข้างต้น ขยะมูลฝอยยังส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเกือบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม-การเมือง ด้านสุขภาพอนามัย-สิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ได้แก่ รัฐต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการกำจัดขยะมูลฝอย พร้อมกันนั้นขยะมูลฝอยยังทำลายทัศนียภาพที่สวยงาม มีกลิ่นเหม็นและยังส่งผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยว หรือมูลค่าของที่ดินในบริเวณที่มีขยะมูลฝอยก็จะต่ำลงด้วย ปัญหาด้านสังคม-การเมือง ได้แก่ สังคมแตกแยก มีการแบ่งชั้นระหว่างคนจนและคนรวย ระหว่างอาชีพทำความสะอาด เก็บขยะมูลฝอย กับอาชีพอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาความไม่เสมอภาค ความไม่เท่าเทียมกันบางสังคมเกิดขึ้นได้ เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ประชาชนไม่ยอมให้รัฐมาใช้บริเวณพื้นที่ใกล้บ้านในการกำจัดขยะมูลฝอย หรือเกิดความขัดแย้งกันเองระหว่างผู้มีผลประโยชน์จากการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งจะเป็นเหตุนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ทุจริตของภาครัฐได้ และจะเป็นปัญหาของประเทศต่อไป

ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย-สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ระบบนิเวศน์เกิดความไม่สมดุล เกิดมลพิษทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางน้ำ อากาศ หรือในดิน ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดโรคภัยไข้เจ็บขึ้นได้ เพราะขยะมูลฝอยเป็นแหล่งสำคัญที่เป็นพาหะนำโรคชนิดต่าง ๆ มาสู่ประชาชน เป็นต้น

การจัดการขยะ

ในการจัดการขยะมูลฝอยนั้นมีแนวทางในการจัดการอยู่หลายวิธีและหลายรูปแบบแตกต่างกันไปตามลักษณะของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วแนวทางหลัก ๆ ในการจัดการ ได้แก่ การลดปริมาณขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกสุขอนามัย เป็นต้น (คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549, หน้า 63)

แนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอย

กรมควบคุมมลพิษ (2551, หน้า 33-35) ได้เสนอแนวคิดว่าการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับจัดการ เมื่อมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นแล้วต้องนำไปกำจัดเท่านั้น การแก้ไขควรมุ่งเน้นไปที่การลดปริมาณขยะมูลฝอยมิให้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากด้วย ซึ่งการลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งผลิตจะช่วยให้อัตราของขยะมูลฝอยตามที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่ละแห่งลดลงได้ระดับหนึ่ง อันจะก่อให้เกิดผลดีหลายประการ เช่น สามารถลดปริมาณสารพิษหรือสารอันตรายที่ปนเปื้อนในขยะมูลฝอยได้ ช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอย และลดปัญหาสิ่งแวดล้อมในที่สุด

สำหรับในเรื่องการลดขยะมูลฝอยนี้ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านผลดีหรือประโยชน์ของขยะที่ได้รับจากการลดปริมาณขยะมูลฝอย ประชาชนอาจต้องปรับเปลี่ยนอุปนิสัยและความเคยชินในการเลือกซื้อสินค้า สำหรับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ผู้ผลิตหรือผู้ทิ้งขยะมูลฝอยจะต้องยอมรับมาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ได้แก่

การลดการก่อมลพิษ (Reduce) เป็นการลดปริมาณมูลฝอยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การปฏิบัติในการลดปริมาณมูลฝอย เช่น เวลาที่จะซื้อสินค้าที่ตลาดหรือร้านค้าต่าง ๆ ผู้บริโภคควรนำถุงผ้าที่มีการสนับสนุนให้ผู้บริโภคนั้นเป็นจะเป็นถุงผ้าดิบที่ไม่ต้องยอมเสียเงินเพื่อเป็นการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและราคาถูก หรืออาจใส่ตะกร้าหรือภาชนะบรรจุลักษณะอื่น ๆ ที่ใช้ซ้ำได้หลาย ๆ ครั้ง ไปด้วยเวลาใส่สินค้าที่จะซื้อ เช่นนี้ จะเป็นการช่วยลดปริมาณการใช้ถุงกระดาษและถุงพลาสติกจากร้านค้าได้ นอกจากนี้ผู้บริโภคควรเลือกซื้อสินค้าที่มีอายุการใช้งานยาวนาน ซื้อสินค้าที่มีปริมาณมากแทนการซื้อสินค้าที่มีปริมาณน้อย เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยจากบรรจุภัณฑ์ที่จะเกิดขึ้นและเลือกซื้อสินค้าที่จะก่อให้เกิดขยะมูลฝอยในปริมาณน้อย

การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นการนำสิ่งของที่จะเป็นขยะมูลฝอยมาใช้ใหม่หรือใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกหลาย ๆ ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งอาจใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป เช่น การนำขวดใส่กาแฟมาใส่น้ำตาล นำขวดน้ำดื่มพลาสติกมาปลูกไม้ประดับ เป็นต้น

การซ่อมแซมใหม่ (Repairing) เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้แล้ว กลับมาซ่อมแซมเพื่อให้ใช้งานได้ อีก เช่น การซ่อมมิถุน โททัศน์ หรือการนำเสื้อผ้าเก่ามาแก้ หรือ คัดแปลงใหม่ เป็นต้น

การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) เป็นการนำขยะมูลฝอยบางประเภทผ่าน กระบวนการผลิตเป็นสินค้าใหม่โดยโรงงานอุตสาหกรรม เช่น นำแก้วแตกมาหลอมผลิตเป็นแก้ว หรือกระจกใหม่ นำโลหะมาหลอมผลิตเป็นกระป๋อง เป็นต้น ขยะมูลฝอยประเภทที่สามารถนำมา แปรรูปกลับมาใช้ใหม่นั้น ได้แก่

1. กระดาษ เช่น กระดาษกล่อง กระดาษสมุด และแผ่นพับ เป็นต้น
2. พลาสติก เช่น ขวดแชมพู ขวดนมเปรี้ยว และขวดน้ำ เป็นต้น
3. โลหะ เช่น เหล็ก ทองแดง ทองเหลือง และอลูมิเนียม เป็นต้น
4. แก้ว เช่น กระจก ขวดแก้ว และแก้วน้ำ เป็นต้น

การปฏิเสธการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการกำจัด (Reject) เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้ ขยะมูลฝอยอันตราย หรือหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง หรือหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุ ที่กำจัดยาก ฯลฯ เช่น กระจก หรือขวดใส่ยาฆ่าแมลง ต้องหลีกเลี่ยงการนำมาใช้เป็นภาชนะ ใส่อาหารหรือเครื่องมือ ถุงพลาสติกใส่ของใช้แล้วต้องหลีกเลี่ยงการนำมาใส่อาหารร้อน กระดาษ ที่มีหมึกพิมพ์ติดอยู่ต้องหลีกเลี่ยงในการนำมาใส่อาหารร้อน หรืออาหารที่ทอดกับน้ำมัน เช่น ขนมหครก กุ้งทอด กุ้งชุบแป้งทอด เป็นต้น หลีกเลี่ยงจานกระดาษ แก้วกระดาษในการใส่อาหาร และน้ำบริโภค เป็นต้น

การตอบรับที่จะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย (Response) ซึ่งเป็นตัวสะท้อนถึงการมีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผู้ผลิต ขยะมูลฝอยยอมรับที่จะปฏิบัติตามมาตรการและวิธีการที่กำหนดไว้เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2543, หน้า 86)

การใช้ประโยชน์จากมูลฝอย (Solid waste utilization) รูปแบบการใช้ประโยชน์จาก ขยะมูลฝอยทั้งทางตรงและทางอ้อม มีดังนี้

1. การใช้ประโยชน์ทางตรงโดยการทำปุ๋ยหมักซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากสารอินทรีย์ โดยการนำเศษอาหาร ใบไม้ กิ่งไม้ มาหมักให้เกิดการย่อยสลายในสภาวะที่มีอากาศและไม่มีอากาศ ซึ่งจะมีการทำใน 2 ลักษณะ คือ ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยน้ำ
2. การใช้ประโยชน์ในรูปของเชื้อเพลิงจากขยะมูลฝอย โดยการนำขยะมูลฝอยประเภท ที่มีค่าความร้อนสูงมาใช้ผลิตเป็นเชื้อเพลิง โรงงานอุตสาหกรรม

การคัดแยกขยะมูลฝอย

การคัดแยกขยะมูลฝอยตามมาตรฐานภาชนะรองรับขยะมูลฝอย เป็นการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดจากแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอย โดยจัดวางภาชนะรองรับที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การแยกประเภทขยะมูลฝอยในการนำไปรีไซเคิลหรือการขนย้ายนำกำจัดต่อไป ซึ่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีหลักมาตรฐานในการจัดระบบภาชนะรองรับ ดังนี้ ถังขยะและถุงขยะ เพื่อให้การจัดเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และลดการปนเปื้อนของขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ จะต้องมีการตั้งจุดรวบรวมขยะมูลฝอยและให้มีการแบ่งแยกประเภทของถังขยะมูลฝอยตามสีต่าง ๆ โดยมีถุงบรรจุอยู่ภายในเพื่อสะดวกและไม่ตกหล่นหรือแพร่กระจาย ส่วนถุงขยะนั้นสำหรับคัดแยกขยะมูลฝอยบนครัวเรือน บ้านเรือน ได้แก่

1. ถังขยะสีเขียวและถุงสีเขียว สำหรับรองรับขยะย่อยสลายได้ คือ รองรับขยะมูลฝอยที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้ เช่น ผัก ผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เป็นต้น
2. ถังขยะสีเหลืองและถุงสีเหลือง สำหรับรองรับขยะรีไซเคิล คือ รองรับขยะมูลฝอยที่สามารถนำมารีไซเคิลหรือขายได้ เช่น แก้ว พลาสติก โลหะ เป็นต้น
3. ถังขยะสีเทาฟ้าสีส้มและถุงสีแดง สำหรับถังเก็บขยะที่มีพิษ รองรับขยะมูลฝอยที่มีอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟฉาย กระป๋องยาฆ่าแมลง และภาชนะบรรจุสารอันตรายต่าง ๆ
4. ถังขยะสีฟ้าและถุงสีฟ้า สำหรับเก็บขยะทั่วไป คือ รองรับขยะมูลฝอยย่อยสลายไม่ได้ ไม่เป็นพิษและไม่คุ้มค่าการรีไซเคิล เช่น พลาสติกห่อลูกอม ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติก โฟม และพอลิที่เปื้อนอาหาร เป็นต้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2551, หน้า 28-29)

การขนลำเลียง (Transportation)

เป็นขั้นตอนในการเอาขยะมูลฝอยที่ประชาชนนำมาจากอาคารบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่ทำงาน มาใส่ไว้ที่ถังหน้าบ้าน หรือที่พนักงานทำความสะอาดนำมารวบรวมไว้ เพื่อนำไปกำจัดต่อ การขนลำเลียงขยะมูลฝอยไปกำจัดมีอยู่หลายวิธี คือ การใช้แรงงานคน ใช้รถยนต์ขนขยะมูลฝอยโดยวิธีการ ดังนี้

1. การใช้แรงงานคนสำหรับขนขยะมูลฝอยไปกำจัด เป็นวิธีที่ใช้กันตามชนบทที่ไม่มีหน่วยงานทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอย โดยเป็นหน้าที่ของบุคคลในบ้านหรือที่ทำงานนั้น
2. การใช้รถขนขยะมูลฝอย เหมาะสำหรับชุมชนเมืองที่มีคนหนาแน่น รถขนลำเลียงต้องมีที่ใส่ขยะมูลฝอยที่ทนทานไม่รั่วน้ำ มีกระบะสูง มีฝาปิดเพื่อป้องกันขยะมูลฝอยปลิวออก

เมื่อรื้อทิ้ง ถ้าไม่มีฝาปิดจะต้องมีแหหรือตาข่ายคลุมแทน ลักษณะการลำเลียงขยะมูลฝอยในชุมชนเมืองจะมีความยุ่งยากซับซ้อนมากกว่าชนบท เนื่องจากความหนาแน่นของที่อยู่อาศัย เส้นทางลำเลียงสู่สถานที่กำจัด เป็นต้น

การเผา (Combustion)

ทางเลือกที่อยู่ต่อจากความคิดของการลดปริมาณวัสดุและการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ คือการเผาและการฝังกลบว่าวิธีใดจะมีความสำคัญก่อนกัน เพราะทั้ง 2 วิธี ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญของวิธีการจัดการของเสียและของที่ไม่ใช่แล้วเชิงบูรณาการ วิธีการเผานั้นสามารถลดปริมาณของเสียและของที่ไม่ใช่แล้ว และถึงแม้ว่าวิธีการเผานี้จะไม่ช่วยให้พ้นจากความเสี้ยวหรืออันตรายต่อสิ่งแวดล้อมเสียทีเดียว แต่หลายชุมชนก็ได้ใช้วิธีนี้มากพอสมควร

การฝังกลบ (Land filling)

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่สำคัญในการจัดการของเสียและของที่ไม่ใช่แล้วที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และไม่สามารถกำจัดโดยวิธีการเผาได้ และยังเป็นวิธีการกำจัดของเสียและของที่ไม่ใช่แล้วอย่างได้ผลจริง ๆ เพียงวิธีเดียว วิธีการฝังกลบในปัจจุบันนี้มีความปลอดภัยมากขึ้นและมีการควบคุมมลพิษอย่างดี รวมถึงมีการตรวจสอบที่ดีกว่าในอดีตที่ผ่านมา ดังนั้น ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมกับการฝังกลบจึงลดลงไปได้อย่างมาก นอกจากนี้หลายพื้นที่ที่ดำเนินการ โครงการฝังกลบกำลังพยายามใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีผลก้ำขามิเทนที่ค้นพบเพื่อพัฒนาเป็นสินค้าออกสู่ตลาดต่อไป (นิภาศ นิลสุวรรณ, 2543)

รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ที่นิยมใช้มี 4 วิธี ได้แก่

1. หน่วยราชการท้องถิ่นลงทุนและบริหารกิจการเองทุกขั้นตอน
2. หน่วยราชการส่งท้องถิ่นลงทุนและให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ
  - 2.1 การว่าจ้าง (Contract out) หมายถึง ท้องถิ่นว่าจ้างให้เอกชนเข้ามาดำเนินการเก็บและ/หรือกำจัดมูลฝอย โดยจ่ายค่าจ้างเป็นการเหมา หรือจ่ายตามหน่วยของงานที่ทำ
  - 2.2 การให้สัมปทาน (Franchise) หมายถึง ท้องถิ่นเป็นเจ้าของโครงการลงทุนทำกิจการเก็บขน หรือกำจัดขยะมูลฝอย และมอบหมายให้เอกชนมีสัมปทาน
3. เอกชนลงทุนและบริหารจัดการเอง
4. หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นและเอกชนร่วมลงทุนและบริหารกิจการ โดยการจัดตั้งบริษัทจำกัด

การจัดการมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดการมูลฝอยในปัจจุบันมีความยุ่งยากหลายประการ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกันอยู่ ซึ่งไม่สามารถแยกออกได้ เช่น ปริมาณและส่วนประกอบของมูลฝอยที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว งบประมาณอันจำกัด ผลกระทบอันเนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทรัพยากรที่เริ่มมีจำนวนจำกัด เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้การจัดการมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเข้าใจถึงส่วนต่าง ๆ ของระบบการจัดการมูลฝอย ในการจัดการมูลฝอยชุมชน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การทิ้งมูลฝอย จนกระทั่งถึงการกำจัดมูลฝอยในขั้นสุดท้าย อาจแบ่งได้ 6 ขั้นตอน คือ การทิ้งมูลฝอย การจัดการ ณ คริวเรือน การรวบรวม การขนถ่าย และการขนส่ง ในการจัดการมูลฝอยสำหรับชุมชนใดชุมชนหนึ่ง จะต้องพิจารณาเลือกเฉพาะขั้นตอนที่เหมาะสมจาก 6 ขั้นตอน มาประกอบเข้าด้วยกันซึ่งโดยส่วนใหญ่ในการจัดการมูลฝอยสำหรับชุมชนทั่วไปประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การทิ้งมูลฝอย ได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ทิ้งเห็นว่า วัสดุชิ้นใด ๆ นั้น ไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ได้อีกต่อไปแล้ว จึงทิ้งไปหรือเก็บรวบรวมไว้เพื่อกำจัดต่อไป ในปัจจุบันยังไม่มีกรมควบคุมการทิ้งมูลฝอย แต่คาดว่าในอนาคตเมื่อทรัพยากรทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตหายากขึ้นและมีราคาที่สูง อาจจะต้องพิจารณาควบคุมการทิ้งมูลฝอยกันมากขึ้น โดยผู้รับผิดชอบในการจัดการมูลฝอยต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มองเห็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจของการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ และควรแนะนำให้มีการแยกประเภทของวัสดุที่จะนำกลับมาใช้ใหม่กับวัสดุที่ไม่ต้องการใช้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการจัดการและการควบคุมการทิ้งมูลฝอย เป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ของการจัดการมูลฝอย เพราะปริมาณของมูลฝอยที่ต้องการกำจัดรวม หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดการมูลฝอยนั้น จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมกิจกรรมนี้

2. การจัดการมูลฝอยในระดับครัวเรือน ในส่วนนี้จะมุ่งความสนใจไปที่มูลฝอยที่เกิดจากชุมชนมากกว่ามูลฝอยที่เกิดจากแหล่งอื่น เพราะมูลฝอยส่วนนี้ประกอบด้วย มูลฝอยมากมายหลายชนิดปะปนกันอยู่ และเกิดขึ้นในแหล่งที่คนอาศัยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่ของผู้คนอาศัยกันอย่างหนาแน่น ไม่มีพื้นที่เพียงพอที่เก็บมูลฝอยที่เกิดขึ้นได้ และไม่สามารถขนย้ายมูลฝอยไปกำจัดในเวลาอันควรได้ ก่อให้เกิดการเน่าเหม็น ภาพไม่น่าดู และอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ได้ โดยส่วนใหญ่แล้วในการจัดการมูลฝอยในระดับครัวเรือนเป็นการจัดหาภาชนะเก็บรวบรวมมูลฝอยภายในครัวเรือน จะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้อาศัยเองหรือในกรณีที่เป็นอาคารใหญ่ ๆ อยู่รวมกันหลายครัวเรือน เจ้าของอาคารอาจจะต้องเป็นผู้จัดหาภาชนะตั้งไว้ในที่เหมาะสมด้วย เนื่องจากส่วนของการจัดการ

มูลฝอยส่วนนี้ มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง จึงต้องมีการออกแบบภาชนะเก็บรวบรวมมูลฝอยให้มีขนาด และรูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงาน เพื่อจะเชื่อมโยงต่อส่วนอื่นของการจัดการมูลฝอยด้วย

3. การเก็บรวบรวมมูลฝอยในชุมชน เป็นการเก็บรวบรวมมูลฝอยจากที่ต่าง ๆ ภายในชุมชน เพื่อนำไปกำจัด การกำจัดมี 3 แบบ คือ

3.1 องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำเอง โดยทั่วไปองค์การบริหารส่วนตำบลจะจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการเก็บรวบรวมและกำจัดมูลฝอยเอง ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นเขตเมือง ข้อดีของวิธีนี้คือ มีความสะดวกในการควบคุมการกำจัดมูลฝอยมากกว่าวิธีอื่น

3.2 การจ้างบุคคลหรือนิติบุคคลให้ดำเนินการแทน และองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ควบคุมการทำงานของเอกชนนั้น ๆ

3.3 ชุมชนดำเนินการด้วยตนเอง วิธีนี้เหมาะสมสำหรับชุมชนที่กระจัดกระจาย เป็นหน้าที่ของแต่ละครัวเรือนที่จะต้องทำ เพราะไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ โดยทั่วไปมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากที่อยู่อาศัยมีปริมาณไม่มากนักและมักเป็นมูลฝอยผสม ส่วนใหญ่มูลฝอยสดจำพวกเศษอาหารมักจะแยกเก็บไว้ต่างหากเพื่อนำไปเลี้ยงสัตว์

ความร่วมมือรับผิดชอบของชุมชนในการจัดการขยะ

การจัดการขยะเพื่อลดปริมาณขยะให้น้อยลง เป็นภารกิจที่ทุกฝ่ายต้องร่วมดำเนินการตามบทบาทของตน ทั้งนี้เนื่องจากทุกคนทุกฝ่ายต่างก็เป็นผู้ทิ้งขยะทั้งสิ้น องค์การหรือหน่วยงานที่จะร่วมรับผิดชอบในการจัดการขยะ ประกอบด้วยภาครัฐ คือ กระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบจะเน้นในด้าน การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่อรองรับกับการดำเนินการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาครัฐระดับส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ความรับผิดชอบจะเน้นในด้านการดำเนินการจัดการขยะ รวมถึงหาแนวทางการดำเนินการพร้อมทั้งเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินการจัดการขยะในทุกขั้นตอน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดปัญหาขยะลงไปได้

ภาคธุรกิจ หมายถึง ห้างสรรพสินค้า ร้านขายปลีก ตลาด สถานบริการต่าง ๆ ที่จะร่วมมือกับภาครัฐในการดำเนินการ เพื่อให้ปริมาณขยะลดลงไปด้วย การใช้วิธี การ Reuse, Recycle และด้วยการใช้กลไกทางการค้าเพื่อส่งเสริมและจูงใจ รวมถึงการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้ภาคธุรกิจนี้ใช้บรรจุภัณฑ์และหีบห่อให้น้อยลงไปจากที่เคยใช้

ภาคประชาชน หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่เป็นฝ่ายที่ขยี้ ให้มีจิตสำนึกที่จะร่วมกับภาครัฐและภาคธุรกิจที่จะลดปริมาณขยะที่จะทิ้งใ้้น้อยลงด้วยวิธีการคัดแยกขยะ เพื่อการ Reuse และ Recycle รวมถึงความพยายามที่จะใช้บรรจุภัณฑ์และหีบห่อใ้้น้อยลง จากนั้นยังต้องยอมรับในการที่อาจจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดการขยะมากขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2551)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ มีการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมไว้หลายทฤษฎีสำหรับทางด้านสังคม เป็นศาสตร์ของพฤติกรรมหรือพฤติกรรมศาสตร์ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และพฤติกรรมของมนุษย์ (บรรพต วีระสัย, 2524) ส่วนจิตวิทยาสังคม เป็นสาขาหนึ่งในกระบวนการวิชาต่าง ๆ ทางสังคมที่มุ่งศึกษาพฤติกรรมของบุคคล อันสืบเนื่องมาจากตัวกระตุ้นทางสังคม เช่น ความหมายพฤติกรรม ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “พฤติกรรม” ไว้มากมาย เช่น

ชูดา จิตพิทักษ์ (2525) กล่าวว่า พฤติกรรมนั้น หมายถึง การกระทำของบุคคลทั้งที่เป็น การแสดงปรากฏออกมาภายนอก และสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง เช่น ค่านิยมที่ยึดถือเป็นหลักในการประเมินสิ่งต่าง ๆ ทศนคติที่เขามีต่อสิ่งต่าง ๆ ความคิดเห็น ความเชื่อ ทัศนคติที่เชื่อถือเป็นบุคลิกของบุคคลนั้น ๆ

สุเมธ เดียววิเศษ (2527) ได้ให้ความหมายของ พฤติกรรม คือ กิริยาอาการที่แสดงออกหรือปฏิกิริยาโต้ตอบที่เกิดขึ้นเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าซึ่งจะออกมาจากภายนอกหรือภายในร่างกายได้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีสิ่งเร้า หรืออีกนัยหนึ่งคือ มนุษย์ได้แสดงพฤติกรรมออกมา เนื่องจากเกิดแรงจูงใจที่จะตอบสนองความต้องการในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือมีเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

ฉัฐรดี คงดั้น (2546) ได้ให้ความหมายของ พฤติกรรม คือ การกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ทั้งที่สังเกตได้ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตไม่ได้หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายใน จะเห็นได้ว่าความหมายของพฤติกรรมตามคำนิยามนี้เน้นที่การกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ซึ่งต่างจากของสุเมธ เดียววิเศษ ซึ่งได้ให้ความหมายครอบคลุม พฤติกรรม คือ กิริยาอาการที่แสดงออกหรือปฏิกิริยาโต้ตอบที่เกิดขึ้นเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าซึ่งจะออกมาจากภายนอกหรือภายในร่างกายได้

อรพิน แสงสว่าง (2539) ได้ให้ความหมายของ พฤติกรรม ว่าเป็นการกระทำที่แสดงออกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ หรือปฏิกิริยาตอบสนองที่ได้เลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมที่สุดสำหรับสถานการณ์นั้น ๆ พฤติกรรมของมนุษย์ แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. พฤติกรรมภายนอก คือ พฤติกรรมที่มองเห็นได้ด้วยสายตา เช่น การกระทำ การพูด การเดิน การวิ่ง ซึ่งเป็นลักษณะอาการที่แสดงออกมาให้เห็น และสามารถวัดได้

2. พฤติกรรมภายใน คือ พฤติกรรมที่ไม่สามารถเห็นได้ด้วยสายตาจะอยู่ในจิตใจ เช่น การคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ เป็นพฤติกรรมที่มองเห็นแต่วัดได้โดยใช้เครื่องมือหรือวิธีการศึกษา ทั้งนี้บุคคลจะแสดงออกพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม การแสดงพฤติกรรมของบุคคลจึงเป็นผลมาจากการเรียนรู้ผ่านสิ่งเร้าต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าความหมายของพฤติกรรมตามคำนิยามนี้เน้นที่การกระทำที่แสดงออกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ หรือปฏิกิริยาตอบสนองที่ได้เลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมที่สุดสำหรับสถานการณ์นั้น ๆ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ซึ่งต่างจากของ

สุเมธ เดียววิเศษ (2527) ซึ่งได้ให้ความหมายครอบคลุม พฤติกรรม คือ กิริยาอาการที่แสดงออกหรือปฏิกิริยาโต้ตอบที่เกิดขึ้นเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าซึ่งจะออกมาภายนอกหรือภายในร่างกายได้ และต่างจาก

ณัฐรดี คงดั้น (2546) ซึ่งได้ให้ความหมายพฤติกรรมตามคำนิยามนี้เน้นที่การกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ

กันยา สุวรรณแสง (2532) ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า พฤติกรรม คือ กิริยาอาการ บทบาท ลีลา ท่าทาง ความประพฤติปฏิบัติ การกระทำที่แสดงออกให้เห็นได้ สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส ทั้ง 5 ได้แก่ การได้ยิน การได้กลิ่น การมองเห็น การรับรู้ และความรู้สึกทางผิวหนัง หรือสามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือ

ปรีชา วงศ์อนุตรโรจน์ (2534) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลโดยรู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัว ทั้งที่สังเกตได้ด้วยตนเองหรือผู้อื่น และการกระทำที่ไม่อาจสังเกตเห็นได้ หรือใช้เครื่องมือสังเกตสรุปได้ว่า พฤติกรรม เป็นการกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด อันเนื่องมาจากการรับรู้ การเรียนรู้ การตัดสินใจ หรือมีสิ่งกระตุ้นให้แสดงออกโดยการใคร่ครวญ หรือเป็นไปโดยรู้สึกตัว และไม่ได้ใคร่ครวญหรือไม่รู้สึกตัว ทั้งที่สามารถสังเกตได้ และสังเกตไม่ได้ก็ได้ เมื่อนำพฤติกรรมมาใช้ในการคัดแยกขยะมูลฝอย คือ พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย จึงหมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลที่เกิดจากการรับรู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย และสภาพปัญหามูลฝอย ทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจวิธีการคัดแยกมูลฝอย รวมทั้งผลกระทบของปัญหามูลฝอยที่มีต่อสภาพแวดล้อม ขณะเดียวกันก็มองเห็นคุณค่าของมูลฝอย จึงคิดและลงมือปฏิบัติจริงด้วยการคัดแยกมูลฝอยตามประเภทและชนิด เพื่อช่วยแก้ไขหรือขจัดปัญหาดังกล่าวและต้องการรายได้จากการจำหน่ายมูลฝอย

ประกาศเพ็ญ สุวรรณ (2526) และชัยพร วิชชาวุธ (2523) ได้กล่าวถึง ความหมายของ พฤติกรรมที่สอดคล้องกัน ซึ่งสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของมนุษย์ไม่ว่าการกระทำ นั้น ๆ ผู้กระทำจะทำได้รู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัว และไม่ว่าคนอื่นจะสังเกตการณ์กระทำนั้น ได้หรือไม่ก็ตาม เช่น การพูด การเดิน การกระพริบตา การไต่ยีน การเข้าใจ การทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ เป็นต้น

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2526) กล่าวว่า พฤติกรรมนั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม ทางจิตกับพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมที่เป็นพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมทางจิตหรือพฤติกรรม ภายใน ได้แก่ ความคิด ทศนคติ ความรู้สึก ความเชื่อ ฯลฯ จะทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมภายนอก

ปณิศา นิสสัยสุข (2552) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาตนเป็นกระบวนการ ของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวเองให้ไปสู่สภาวะที่ดีกว่า และเป็นที่ต้องการมากกว่า แต่กระบวนการดังกล่าว ไม่ใช่เรื่องง่าย ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมมนุษย์นั้นซับซ้อน

อนันต์ ศิริพงษ์พัฒนา (2552) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง กิริยาอาการหรือปฏิบัติการ ที่แสดงออกหรือเกิดขึ้นเมื่อเผชิญสิ่งเร้า ซึ่งมาจากภายในร่างกายหรือภายนอกร่างกายก็ได้ และ ปฏิบัติการที่แสดงออกนั้นมิได้เป็นพฤติกรรมทางกายนั้น แต่รวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ ด้วย

บุษกร ชีวะธรรมานนท์ (2552) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมเป็นความพร้อมที่บุคคล กระทำ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความคิดความรู้สึกจะแสดงออกมาในรูปการประพฤติปฏิบัติ โดยการยอมรับ หรือปฏิเสธ ลักษณะพฤติกรรมมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม ได้แก่ การรับรู้ การเรียนรู้ การคิด อารมณ์และเจตคติบุคคลเมื่อได้รับการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้ที่เป็น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นจะต้องประกอบด้วยการกระทำกิจกรรมใด ๆ ผลที่เกิดขึ้น และปฏิบัติกิจต่อผลที่เกิดขึ้นไม่สมควรคาดหวัง

จากความหมายต่าง ๆ ของพฤติกรรมที่นำมากล่าวไว้โดยสังเขป พอสรุป ได้ว่า “พฤติกรรม” หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ทั้งที่สังเกตได้ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตไม่ได้ คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายใน ดังนั้น จึงอาจจำแนกการอธิบายเรื่องพฤติกรรมได้ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการพฤติกรรม โดยกระบวนการพฤติกรรม จะมีขั้นตอนของกระบวนการ เกิดพฤติกรรม 3 กระบวนการ ดังนี้ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2526)

1.1 กระบวนการรับรู้ (Perception) คือ กระบวนการที่รับข่าวสารจากสภาพแวดล้อม โดยผ่านทางระบบประสาทสัมผัส กระบวนการจึงรวมความรู้สึก (Sensation) ด้วย

1.2 กระบวนการรู้ (Cognition) คือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิต ที่รวบรวมการเรียนรู้ การจำ การคิด กระบวนการทางจิตดังกล่าวย่อมรวมถึงการพัฒนาด้วย กระบวนการเรียนรู้จึงจำเป็น กระบวนการทางปัญญาพร้อมกันในกระบวนการเรียนรู้และ กระบวนการรู้เกิดจากการตอบสนองทางด้านอารมณ์ (Affect) กั้นกระบวนการรับรู้ กระบวนการ รู้และกระบวนการทางอารมณ์เป็นพฤติกรรมภายใน

1.3 กระบวนการเกิดพฤติกรรมในสภาพแวดล้อม (Spatial behavior) คือ กระบวนการที่บุคคลมีพฤติกรรมเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม มีสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ผ่านการกระทำ สังเกตได้จากภายนอก เป็นพฤติกรรมภายนอก

ประเภทของพฤติกรรม พฤติกรรมสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (สุรางค์ จันท์เอม, 2541)

1. พฤติกรรมเปิดเผย (Overt behavior) หรือพฤติกรรมภายนอกเป็นการกระทำที่สามารถ มองเห็นได้ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาโดยการกระทำ

2. พฤติกรรมปกปิด (Covert behavior) หรือพฤติกรรมภายใน หมายถึง ความรู้สึกต่าง ๆ ที่อยู่ภายในบุคคล แต่เป็นสิ่งที่สามารถประมาณได้จากพฤติกรรมภายนอก เช่น ความรู้สึก ความคิด อารมณ์ การรับรู้ การตัดสินใจ ทักษะ ความต้องการ เป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ นอกจากเครื่องมือวัด

3. สิ่งที่กำหนดพฤติกรรม สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมนั้น สรุปได้เป็น 2 ประเภท (ชูด้า จิตพิทักษ์, 2525)

3.1 ลักษณะนิสัยส่วนตัว ได้แก่

ความเชื่อ หมายถึง การที่บุคคลคิดถึงอะไรก็ได้ในแง่ข้อเท็จจริง ซึ่งไม่จำเป็นต้อง ถูกต้องเสมอไป ความเชื่ออาจมาจากการบอกเล่า การอ่าน รวมทั้งการคิดขึ้นมาเอง

ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนนิยมยึดถือประจำใจที่ช่วยตัดสินใจในการเลือก

ทัศนคติ หรือเจตคติ หมายถึง มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล คือทัศนคติเป็น แนวโน้มหรือขั้นเตรียมพร้อมของพฤติกรรม ถือว่าทัศนคติมีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรม ในสังคม

บุคลิกภาพ เป็นสิ่งกำหนดว่าบุคคลหนึ่ง ๆ จะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง ๆ

กระบวนการอื่น ๆ ทางสังคม สิ่งทีกระตุ้นพฤติกรรม (Stimulus object) และความเข้มข้น ของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมแม้ว่า ลักษณะนิสัยของบุคคล อันได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ บุคลิกภาพ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็จริง แต่พฤติกรรมจะไม่เกิดขึ้น ถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดจากภายในบุคคล ได้แก่ การสะสมความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เคยได้รับหรือ

อาจจะได้รับจากภายนอก เช่น จากข่าวสาร คำบอกเล่าของบุคคล เป็นต้น (ประสาน ตั้งสิกบุตร, 2527)

สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและที่ไม่ใช่บุคคลซึ่งอยู่ในสถานะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม

องค์ประกอบของพฤติกรรม

Cronbach (1963 อ้างใน กันยา สุวรรณแสง, 2532, หน้า 68-70) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมของบุคคลจะเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้

1. ความมุ่งหมาย (Goal) เป็นความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิดกิจกรรม คนเรามีพฤติกรรมเกิดขึ้นก็เพราะต้องการตอบสนองความต้องการของตนเอง หรือต้องการทำตามวัตถุประสงค์ที่ตนได้ตั้งไว้ คนเรายังมีความต้องการหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน และมักจะเลือกสนองตอบความต้องการที่รีบด่วนก่อนความต้องการอื่น ๆ

2. ความพร้อม (Readiness) ระดับวุฒิภาวะ หรือความสามารถที่จำเป็นในการประกอบพฤติกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการ คนเราจะมีความพร้อมในแต่ละด้านที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นพฤติกรรมของทุกคนจึงไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน และไม่สามารถจะประกอบพฤติกรรมได้ทุกรูปแบบ

3. สถานการณ์ (Situation) คนเรายังจะประกอบพฤติกรรมที่ตนเองต้องการเมื่อมีโอกาสหรือสถานการณ์นั้น ๆ เหมาะสมสำหรับการประกอบพฤติกรรม

4. การแปลความหมาย (Interpretation) แม้จะมีโอกาสในการประกอบพฤติกรรมแล้ว คนเรายังมักจะประเมินสถานการณ์ หรือคิดพิจารณาก่อนที่จะทำพฤติกรรมนั้น ๆ ลงไป เพื่อให้พฤติกรรมนั้นมีความเสี่ยงน้อยที่สุด และสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของเขาได้มากที่สุด

5. การตอบสนอง (Respond) หลังจากได้แปลความหมาย หรือได้ประเมินสถานการณ์แล้วพฤติกรรมก็จะถูกกระทำ ตามวิธีการที่ได้เลือกในขั้นตอนของการแปลความหมาย

6. ผลที่ได้รับ (Consequence) เมื่อประกอบพฤติกรรมไปแล้วผลที่ได้จากการกระทำนั้น ๆ อาจจะตรงกับความต้องการ หรืออาจจะไม่ตรงกับความต้องการที่ตนเองได้คาดหวังไว้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to threat) เมื่อคนเราไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ก็จะประสบกับความผิดหวัง ซึ่งเมื่อเกิดความผิดหวังแล้วคน ๆ นั้นก็อาจจะกลับไปแปลความหมายใหม่ เพื่อที่จะหาวิธีที่จะสนองความต้องการของตนเองใหม่

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า พฤติกรรมมนุษย์นั้นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน ได้แก่ เป้าหมาย ความพร้อม สถานการณ์ การแปลความหมาย การตอบสนอง ผลลัพธ์ที่ตามมา และปฏิกริยาต่อความผิดหวัง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นทั้งสิ้น นับว่าเป็นเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์นั่นเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรม

Bloom (1975 อ้างถึงใน ชีระ กุลสวัสดิ์, 2544) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม เจตคติ และการปฏิบัติว่า เป็นการปฏิบัติว่า เป็นกิจกรรมทุกประเภทมีมนุษย์กระทำอาจเป็นสิ่งที่มนุษย์สังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้ มีขั้นตอนของความสามารถทางด้านความรู้ การให้ความคิด และการพัฒนาทางด้านสติปัญญา จำแนกตามลำดับชั้นจากง่ายไปหายากได้ ดังนี้

1.1 ความรู้ (Knowledge) หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ ความจำระลึกได้ โดยรวมจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เคยได้รับรู้มา

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง ความสามารถในการแปลความหมายตีความหมาย คาดคะเน และขยายความในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ

1.3 การนำไปใช้ (Application) หมายถึง การนำวิธีการ ทฤษฎีหลักการกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไปใช้เพื่อแก้ปัญหา โดยการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่ หรือสถานการณ์จริง

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถในการพิจารณา จำแนกข้อมูลหรือเรื่องราวที่สมบูรณ์ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านั้น รวมทั้งมองหลักการที่ส่วนประกอบย่อยนั้นจะมารวมกันและเกิดปัญหาหรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นส่วนย่อย ๆ เข้ามารวมกันเป็นส่วนหนึ่งรวมที่มีโครงสร้างใหม่ ๆ ซึ่งมีความชัดเจนและมีคุณภาพ

1.6 การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าของความคิด วิธีการ แนวทาง และมาตรฐานต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้เพื่อการตัดสินใจ ประเมินค่า เป็นความสามารถในการวินิจฉัย

2. พฤติกรรมด้านทัศนคติ (Affective domain) พฤติกรรมด้านนี้ หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึก ท่าที ความชอบในการให้คุณค่า หนือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถือเป็นพฤติกรรมที่ยากแก่การอธิบายเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของคน การเกิดพฤติกรรมด้านเจตคติ แบ่งขั้นตอนดังนี้

2.1 การรับหรือการให้ความสนใจ (Receiving of attending) เป็นขั้นที่บุคคลถูกกระตุ้นให้ทราบว่าเหตุการณ์หรือสิ่งเร้าบางอย่างเกิดขึ้น และบุคคลนั้นมีความยินดีหรือมีภาวะจิตใจพร้อมที่จะรับรู้หรือให้ความพอใจต่อสิ่งเร้า นั้น ในการยอมรับนี้ประกอบด้วยความตระหนัก ความยินดีที่ควรจะได้รับและเลือกรับ

2.2 การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นตอนที่บุคคลถูกจูงใจให้เกิดความรู้สึกผูกมัดต่อสิ่งเร้าเป็นเหตุให้บุคคลพยายามทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง พฤติกรรมขั้นนี้ประกอบด้วย การยินยอม ความเต็มใจ และพอใจที่จะตอบสนอง

2.3 การให้ค่านิยม (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมีปฏิกิริยา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นยอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนเอง และได้นำไปพัฒนาเป็นตนอย่างแท้จริง พฤติกรรมขั้นนี้ส่วนมากใช้คำว่า “ค่านิยม” ซึ่งการเกิดค่านิยมนี้ประกอบด้วย การยอมรับ ความชอบ และผูกมัดค่านิยมเข้ากับตนเอง

2.4 การจัดกลุ่มค่านิยม (Organization) เป็นขั้นที่บุคคลจัดระบบของค่านิยมต่าง ๆ ให้เข้ากัน โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเหล่านี้ การจัดกลุ่มนี้ประกอบด้วย การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม และจัดระบบของค่านิยม

2.5 การแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization by value complex) พฤติกรรมขั้นนี้ถือว่า บุคคลมีค่านิยมหลายชนิด และจัดอันดับของค่านิยมเหล่านั้นจากดีที่สุดไปถึงน้อยที่สุดและพฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวคอยควบคุมพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมในขั้นนี้ประกอบด้วย การวางแผนทางการปฏิบัติ และการแสดงลักษณะที่จะปฏิบัติตามทางที่เขา กำหนด (Krathwohl, Bloom, & Masia, 1964)

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติที่อาจแสดงออกในสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าจะปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมขั้นตอนสุดท้ายซึ่งต้องอาศัยด้านพุทธิปัญญา หรือเป็นพฤติกรรมที่สามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่ก่อให้เกิด พฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลา และการตัดสินใจในหลายขั้นตอน (Bloom, 1975 อ้างถึงในธีระ กุลสวัสดิ์, 2544)

สรุปแล้วพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรม เจตคติ และการปฏิบัติเป็นกิจกรรมที่มนุษย์กระทำขึ้น อาจเป็นสิ่งที่มนุษย์สังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ พฤติกรรมด้านความรู้ พฤติกรรมด้านทัศนคติและพฤติกรรมด้านการปฏิบัติ

การวัดพฤติกรรมมนุษย์

การวัดพฤติกรรม หมายถึง การกำหนดตัวเลขให้กับพฤติกรรมต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแบ่งประเภทของพฤติกรรม การจัดอันดับพฤติกรรมตามความมากน้อย การหาระยะแตกต่างระหว่างพฤติกรรมตามความมากน้อย และการเทียบอัตราส่วนพฤติกรรมตามความมากน้อย (ชัยพร วิชชาวุธ, 2525 อ้างถึงใน ปณิตา นิสสัยสุข, 2552, หน้า 32) พฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีทั้ง

ที่แสดงออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด เช่น การเดิน การวิ่ง หรือการหัวเราะ เป็นต้น และพฤติกรรมที่ไม่แสดงออกมามากมาย เช่น ความรู้สึก ความคิด หรืออารมณ์ เป็นต้น ดังนั้น ในการวัดพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีทางตรงและทางอ้อมมาประกอบกัน การที่จะศึกษาพฤติกรรมมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การสังเกตพฤติกรรมโดยตรง หรือใช้วิธีวัดพฤติกรรมทางอ้อม เช่น การใช้แบบสัมภาษณ์และการทดสอบด้วยแบบทดสอบ เป็นต้น

สมจิต สุพรรณทัศน์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ปณิตา นิสสัยสุข, 2552, หน้า 33) กล่าวถึงการวัดพฤติกรรมไว้ว่ามี 2 วิธี คือ

1. การศึกษาพฤติกรรมโดยทางตรงทำได้โดย

1.1 การศึกษาพฤติกรรมสังเกตแบบให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว (Direct observation) เช่น ครูสังเกตพฤติกรรมของเด็กนักเรียนในห้องโดยบอกให้นักเรียนในห้องให้ทราบว่า ครูสังเกตว่าใครทำกิจกรรมอะไรบ้างในห้อง การสังเกตแบบนี้บางคนอาจไม่แสดงพฤติกรรมที่แท้จริงออกมาก็ได้

1.2 การสังเกตแบบธรรมชาติ (Naturalistic observation) คือการที่บุคคลผู้ต้องสังเกตพฤติกรรมไม่ได้กระทำตนเป็นที่รบกวนพฤติกรรมของบุคคลผู้ถูกสังเกต และเป็นไปในลักษณะที่ทำให้ผู้ถูกสังเกตไม่ทราบว่าถูกสังเกตพฤติกรรม การสังเกตแบบนี้จะได้พฤติกรรมที่จริงมาก และจะให้นำผลที่ได้ไปอธิบายพฤติกรรมในสถานที่ใกล้เคียงกันหรือเหมือนกันและการสังเกตต้องทำเป็นเวลาดูติดต่อกันเป็นจำนวนหลายครั้ง พฤติกรรมบางอย่างอาจต้องใช้เวลาสังเกตถึง 20 ปี หรือ 100 ปี

2. การศึกษาพฤติกรรมโดยอ้อม แบ่งออกเป็นหลายวิธี คือ

2.1 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีที่ผู้ศึกษาต้องซักถามข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งทำได้โดยการเข้าซักถามเผชิญหน้ากันโดยตรง หรือมีคนกลางทำหน้าที่ซักถามให้ก็ได้ เช่น ใช้ถามสัมภาษณ์คนที่พูดกันคนละภาษา การสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบถึงพฤติกรรมของบุคคลแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การสัมภาษณ์โดยทางตรง ทำได้โดยผู้สัมภาษณ์ซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นเรื่อง ๆ อีกประเภท คือ การสัมภาษณ์โดยอ้อม หรือไม่เป็นทางการ ผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่ทราบว่าผู้สัมภาษณ์ต้องการอะไร ผู้สัมภาษณ์จะพูดคุยไปเรื่อย ๆ โดยสอดแทรกเรื่องที่จะสัมภาษณ์เมื่อมีโอกาสนั้น ผู้ตอบจะไม่วัดตัวว่าเป็นสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์จะจงที่จะทราบถึงพฤติกรรม การสัมภาษณ์ทำให้ได้ข้อมูลมากมายแต่มีข้อจำกัดคือบางเรื่องผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ต้องการเปิดเผย

2.2 การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเป็นจำนวนมาก และเป็นผู้อ่านออกเขียนได้ หรือสอบถามกับบุคคลที่อยู่ห่างไกล อยู่กระจัดกระจาย นอกจากนี้ยังสามารถถามพฤติกรรมในอดีตหรือต้องการทราบแนวโน้มพฤติกรรมในอนาคตได้ ข้อดีอีกประการหนึ่งคือ ผู้ถูกศึกษาสามารถที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ปกปิด หรือพฤติกรรม

ต่าง ๆ ที่ไม่ยอมแสดงออกให้บุคคลอื่นทราบได้โดยวิธีอื่น ซึ่งผู้ถูกศึกษาแน่ใจว่าเป็นความลับ และการใช้แบบสอบถามจะศึกษาเวลาใดก็ได้

2.3 การทดลอง เป็นการศึกษาวุฒิกรรมโดยผู้ถูกศึกษาจะอยู่ในสภาพการควบคุม ตามที่ผู้ศึกษาต้องการ โดยสภาพที่แท้จริงแล้วการควบคุมจะทำให้ห้องทดลองแต่ในชุมชน การศึกษาวุฒิกรรมของชุมชนโดยการควบคุมตัวแปรต่าง ๆ คงเป็นไปน้อยมาก การทดลอง ในห้องปฏิบัติการจะให้ข้อมูลมีขีดจำกัด ซึ่งบางครั้งอาจนำไปใช้ในสภาพความเป็นจริงไม่ได้ เสมอไป แต่วิธีนี้มีประโยชน์มากในการศึกษาวุฒิกรรมของบุคคลทางด้านกายภาพ

2.4 การทำบันทึก วิธีนี้ทำให้ทราบวุฒิกรรมของบุคคลโดยให้บุคคลแต่ละคนทำ

2.5 บันทึก วุฒิกรรมของตนเอง อาจทำเป็นบันทึกประจำวัน หรือศึกษาวุฒิกรรม แต่ละประเภท เช่น วุฒิกรรมการกิน วุฒิกรรมการทำงาน วุฒิกรรมทางสุขภาพ วุฒิกรรม ทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ปัจจัยพื้นฐานสำหรับวุฒิกรรมมนุษย์ คือ หลักการ หรือความรู้ซึ่งช่วยให้เข้าใจ วุฒิกรรมมนุษย์ได้ถ่องแท้ยิ่งขึ้น ปัจจัยพื้นฐานของวุฒิกรรมที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยทางชีวภาพ ซึ่งกล่าวถึงอิทธิพลของพันธุกรรมและการทำงานของระบบประสาท สมอง ต่อมไร้ท่อ และ กล้ามเนื้อที่มีต่อวุฒิกรรม ปัจจัยจิตวิทยา ซึ่งกล่าวถึง แรงจูงใจ และการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อ วุฒิกรรม และปัจจัยทางสังคม ที่กล่าวถึงระบบของสิ่งแวดล้อม กระบวนการสังคมประกิด ในครอบครัว และกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อวุฒิกรรม กระบวนการทำงานของปัจจัยเหล่านี้ทำให้มนุษย์ มีความแตกต่างระหว่างบุคคล และอาจแสดงวุฒิกรรมที่แตกต่างกันภายใต้สถานการณ์เดียวกัน

กฎหมายและนโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอย

พระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม ถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ส่วนที่ 3 มาตรา 67 ได้กำหนดหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลไว้ว่า (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัด มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2542, หน้า 23)

เพราะฉะนั้นในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบล จึงเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่บังคับให้องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งพึงปฏิบัติ แต่เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล นั้นเป็นรูปแบบการปกครอง ส่วนท้องถิ่น ซึ่งมอบอำนาจให้ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่นอันได้แก่ นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล และผู้ช่วยผู้บริหาร ได้มีอำนาจอิสระพอสมควรที่จะบริหารกิจการขององค์การบริหาร ส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบายทางการเมืองที่ให้ไว้ต่อประชาชนในท้องถิ่นและบริหารกิจการ

ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ โดยหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง จะมีหน้าที่เพียงควบคุมดูแลการดำเนินการของเทศบาล ให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายข้อบังคับ ที่วางไว้เท่านั้น ทั้งในด้านนโยบายการบริหาร ด้านระเบียบการคลัง ด้านการบริหารงานบุคคล เป็นต้น

การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ โดยวิธีที่ถูกต้อง และจริงจัง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดมลภาวะอันเป็นเรื่องจำเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยทั่วไป กระทรวงมหาดไทยจึงได้สั่งการให้องค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณา ดำเนินการ โดยสรุปดังนี้

1. ให้องค์การบริหารส่วนตำบล สำรวจหาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ประเภทกร้างว่างเปล่า ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเขตติดต่อกันกับองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้เป็นที่ทิ้งขยะมูลฝอย โดยดำเนินการขอใช้ประโยชน์ในราชการ ตามมาตรา 3 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน หากไม่มีที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ก็ให้เทศบาลหาที่ทิ้งขยะมูลฝอย โดยวิธีอื่น เช่น จัดซื้อจากเอกชน เป็นต้น และในเรื่องการจัดซื้อที่ดินเพื่อเป็นที่ทิ้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลนั้น ก็ได้เคยสั่งให้หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งตั้งงบประมาณรายจ่าย เพื่อจัดสร้างแหล่งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่ถูกระบบ

2. การวางนโยบายเกี่ยวกับการจัดพื้นที่ที่ทิ้งขยะมูลฝอย ได้วางนโยบายเกี่ยวกับการจัดพื้นที่ที่ทิ้งขยะมูลฝอย เช่น ต้องให้ห่างจากถนน 100 เมตร และให้ปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วบริเวณด้านหน้าที่ทิ้งขยะมูลฝอยเพื่อป้องกันสายตามุคคตที่สัญจรไปมา และป้องกันลมพัดมูลฝอยปลิวเกลื่อนกลาด

ในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอยนั้น ส่วนกลางหรือกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่แต่เพียงควบคุมให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบังคับไว้ รวมทั้งควบคุมดูแลผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับประชาชนอันเนื่องมาจากการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เช่น กองขยะมูลฝอยส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชน เป็นต้น อาจจะสั่งการให้องค์การบริหารส่วนตำบล รับผิดชอบการแก้ไขให้ถูกสุขอนามัยต่อไป นอกจากนี้ก็อาจจะแนะนำทางด้านวิชาการที่เหมาะสมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติด้วย สำหรับวิธีกำจัด การบริหารงานกำจัดมูลฝอย และงบประมาณ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องการบริหารส่วนตำบล แต่ละแห่งมีอำนาจอิสระพอควรที่จะบริหาร ตามที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและข้อบังคับ

ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า การกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล และสิ่งเปื้อนในเขตท้องถิ่นใดให้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นนั้น

แต่ฝ่ายเดียวแต่กิจการนี้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะอนุญาตให้บุคคลใดจัดทำในความควบคุมของตนก็ได้
 ดังนั้น ในเรื่องการมอบให้เอกชนเก็บขน การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล องค์การบริหาร
 ส่วนตำบลอาจจะมอบอำนาจให้เอกชนดำเนินการแทนได้ โดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจออก
 ขอบัญญัติตำบลที่ออกตามพระราชบัญญัติสาธารณสุขแล้วแต่กรณี (กรมอนามัยสิ่งแวดล้อม, 2541,
 หน้า 101)

จะเห็นได้ว่านโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยนั้น กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็น
 ผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ ได้กำหนดเป็นนโยบายกว้าง ๆ
 ที่จะให้ท้องถิ่นได้พิจารณาวางกรอบเป็นแนวทางในการปฏิบัติส่วนการกำหนดกรอบรายละเอียด
 ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยโดยตรง จะให้หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
 จะเป็นผู้กำหนดเอง ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ และตรงกับเจตนารมณ์ของ
 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนในเขตนั้น ๆ ด้วยซึ่งแนวทาง
 ดังกล่าวดูเหมือนจะเป็นแนวทางที่ดีเป็นการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติก็ประสบ
 ปัญหาหลายประการ เช่น ทำให้รูปแบบการจัดการของครัวเรือนเปลี่ยนไป จากที่เคยจัดการด้วย
 ตนเองมาแต่อดีตก็เปลี่ยนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหาร
 ส่วนตำบล) เป็นผู้จัดการกับปัญหาแต่เพียงฝ่ายเดียวจึงทำให้เกิดปัญหาในการเก็บขน การกำจัดขยะ
 มูลฝอย นอกจากนี้ยังประสบปัญหาในการบริหารจัดการต่าง ๆ เช่น ผลประโยชน์ อิทธิพลของ
 นักการเมืองท้องถิ่น นโยบายในการกำจัดขยะมูลฝอย ฯลฯ ทำให้เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการ
 การแก้ไขอย่างทันที่ นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทยยังมีบทบาทน้อยมาก ในการกระตุ้น
 หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นให้เกิดความตื่นตัวในการแก้ไขปัญหาที่ทำความเดือดร้อน
 แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอันเกิดจากขยะมูลฝอย

องค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนด
 นโยบายและแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
 และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) โดยได้กำหนดให้มีการจัดการในรูปแบบของการใช้
 ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Resource conservation and recovery) โดยมุ่งเน้นที่มี
 ระบบการบริหารจัดการขยะในหมู่บ้านแบบครบวงจร ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการเกิดขยะจนถึง
 การกำจัดขั้นสุดท้ายและให้ความสำคัญของการนำขยะที่มีศักยภาพกลับมาใช้ประโยชน์
 ให้มากที่สุด และลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดให้เหลือน้อยที่สุด

นโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย

แผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 ได้กำหนด
 นโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษจากมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลไว้ ดังนี้

1. ด้านนโยบาย

- 1.1 ควบคุมการผลิตขยะมูลฝอยของประชาชน
- 1.2 สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และวิชาการแก่ท้องถิ่นเพื่อให้มีการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ตั้งแต่การเก็บ การคัดแยก การขนส่ง การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และการกำจัดที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล
- 1.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความร่วมมือกันในการจัดการขยะมูลฝอยโดยมุ่งเน้นรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนรวม
- 1.4 สนับสนุนให้มีกฎระเบียบ และเกณฑ์การจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ
- 1.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยมากขึ้น

2. เป้าหมาย

- 2.1 ควบคุมอัตราการผลิตขยะมูลฝอยให้มีไม่เกิน 1 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ภายในปี พ.ศ. 2554
- 2.2 ให้มีการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 และ 30 ภายในปี พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2559 ตามลำดับ
- 2.3 ควบคุมปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เกินร้อยละ 10 และ 5 ภายในปี พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2559 ตามลำดับ
- 2.4 ให้มีแผนงานการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยส่วนกลางสำหรับท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถใช้ร่วมกันได้

แนวทางการดำเนินงาน

1. แนวทางด้านจัดการ

- 1.1 ท้ากับประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้ผลิตมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลหรือดำเนินการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม
- 1.2 ให้มีการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบครบวงจร ตั้งแต่เก็บ การขนส่ง และการกำจัด
- 1.3 สนับสนุนให้เอกชนดำเนินการธุรกิจบริการด้านการเก็บ การขนส่ง และการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ทั้งในรูปของการว่าจ้าง การร่วมลงทุน หรือการให้สัมปทาน/ รับจ้าง

ควบคุมระบบกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

1.4 กำหนดองค์กรและหน้าที่ในการควบคุม กำกับ ดูแล การจัดการขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีประสิทธิภาพ

1.5 ให้จังหวัดจัดเตรียมที่ดินที่เหมาะสมสำหรับใช้กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ระยะยาวรวมทั้งการกำหนดพื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อการกำจัดขยะมูลฝอยในผังเมืองด้วย

1.6 ให้นำระบบที่ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อ หรือบรรจุก๊าซที่ใช้แล้วจากผู้บริโภค เพื่อนำไปกำจัด หรือหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งกำหนดประเภทผลิตภัณฑ์ และบรรจุก๊าซที่ผู้ผลิตต้องนำกลับมาคืนเพื่อการปริมาณขยะมูลฝอย

1.7 ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ของชุมชน และแหล่งกำเนิดต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาระบบข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและทันสมัยตลอดเวลา รวมทั้งให้มีศูนย์ประสานข้อมูล การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์

2. แนวทางด้านการลงทุน

2.1 ให้มีการลงทุนก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่ถูกหลัก สุขาภิบาลและจัดหาเครื่องจักรกลที่เหมาะสม โดยรัฐร่วมทุนกับเอกชน หรือรัฐสนับสนุน งบประมาณทั้งหมดหรือสมทบบางส่วนให้ส่วนราชการท้องถิ่น

2.2 ส่งเสริมการลงทุนและให้สิ่งจูงใจแก่ภาคเอกชนที่ดำเนินธุรกิจโรงคัดกรอง สาธารณประโยชน์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล รวมทั้งการนำของเสีย มาใช้ประโยชน์โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

2.3 จัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลส่วนกลางที่สามารถใช้ร่วมกันได้ ระหว่างชุมชนหลายแห่งที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

2.4 ปรับปรุงและฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิม ที่ไม่ถูกสุขภิบาลในพื้นที่ หมู่บ้านทั่วประเทศ ตามลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น

3. แนวทางด้านกฎหมาย

3.1 ปรับปรุงแก้ไข กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับอัตราค่าธรรมเนียม การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และอัตราค่าธรรมเนียมการลดใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย

3.2 กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย เช่น มาตรฐาน น้ำทิ้ง มาตรฐานระบายอากาศของเสียจากปล่องเตาเผาขยะมูลฝอยและเมรุ

3.3 กำหนดให้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้อง ควบคุม การระบายของเสียให้เป็นตามมาตรฐานที่กำหนด

3.4 กำหนดระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกลไก การเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยและลดปริมาณ ขยะมูลฝอย

3.5 กำหนดระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดจาก การก่อสร้าง รถไฟ รถโดยสาร และเรือแพ

3.6 กำหนดให้มีระบบติดตาม ตรวจสอบ บันทึกมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษ โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบมากขึ้น และให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในระบบการติดตามตรวจสอบ

4. แนวทางการสนับสนุน

4.1 สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้ ในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

4.2 ให้มีการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ด้านวิชาการ และการบริหารจัดการ แก่เจ้าหน้าที่ของภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

4.3 สนับสนุนกิจกรรมเพื่อปลูกฝังทัศนคติและสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชน และประชาชนทั่วไปในการรักษาความสะอาดของบ้านเมืองและการจัดการขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล

มาตรการที่จะส่งเสริมให้สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

1. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยใช้ร่วมกันหลายชุมชน
2. ส่งเสริมการลงทุนร่วมจากภาคเอกชนในการกำจัดขยะมูลฝอย และนำขยะมูลฝอย มาใช้ประโยชน์
3. สนับสนุนภาคเอกชนดำเนินธุรกิจการจัดการขยะมูลฝอย การติดตาม การตรวจสอบ
4. ใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายอย่างยุติธรรมและเสมอภาค
5. ปรับปรุง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับอัตราค่าธรรมเนียม ค่าบริการขนส่ง และกำจัดให้สอดคล้องกับค่าดำเนินการ
6. ปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องแก่เยาวชน โดยให้ศึกษาและรณรงค์ให้เกิดความร่วมมือ ปฏิบัติ รวมทั้งให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น
7. ฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน
8. สนับสนุนการศึกษา วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีระบบ (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2540, หน้า 57-61)

การบริหารระบบการจัดการขยะมูลฝอย

วิชาญ วงศ์วิวัฒน์ (2533) ได้อธิบายถึงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลพอสรุปได้ ดังนี้

การบริหารระบบการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การบริหารระบบการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย คือสามารถเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยไปกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการได้ประมาณร้อยละ 90 ของขยะที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด และไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ หรือมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนด การบริหารดังกล่าวมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)

คือการจัดทำแผนดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเป็นไปตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2538 ได้กำหนดแนวทางการจัดทำแผนบริหารราชการส่วนท้องถิ่น 5 ปี พ.ศ. 2545-2549 และให้เป็นแผนพัฒนาเมือง ประกอบอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัด โดยได้กำหนดแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น 4 สาขา คือ

- 1.1 สาขาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
- 1.2 สาขาพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.3 สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ
- 1.4 สาขาพัฒนาการเมืองการบริหาร

แผนสาขาพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ได้กำหนดแผนหลักออกเป็น 4 แผนงาน ได้แก่

1. แผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. แผนงานเฝ้าระวังป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. แผนงานบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. แผนงานการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. การจัดองค์กร (Organization)

คือการจัดโครงสร้างขององค์กร การสร้างขอบเขตของงานและความสัมพันธ์ของงาน

ต่าง ๆ การกำหนดตำแหน่งหน้าที่ ตลอดจนการกำหนดคุณสมบัติที่ต้องการตำแหน่งนั้น ๆ กล่าวโดยสรุปการดำเนินงานขั้นนี้ เป็นการจัดงานให้สอดคล้องเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หน่วยงานที่อยู่ในความดูแลและความรับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือการจัดการขยะมูลฝอยของกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการกำหนดส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ งานรักษาความสะอาด ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

3. การจัดบุคลากร (Staffing)

เป็นขั้นตอนแรกที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสรร (Select) ปฐมนิเทศ (Orientation) การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนาบุคคล (Personal development) เพื่อให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ มีความรู้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบที่มีอยู่ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าเป็นขั้นตอนการเลือกสรรบุคคล เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งที่กำหนดไว้

ในสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย พนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้าง ผู้ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย การวางแผน คือ คณะผู้บริหารท้องถิ่น ส่วนการบริหารงาน ได้แก่ ตำแหน่งปลัด รองปลัด ระดับกอง ได้แก่ หัวหน้าส่วน หรือหัวหน้ากองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ระดับงาน ได้แก่ หัวหน้างานสุขาภิบาล ระดับผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างชั่วคราว การปฏิบัติงานภาคสนามหรือพื้นที่ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ คนกวาดถนน คนงานประจำรถขนขยะมูลฝอย คนงานประจำที่กำจัดขยะมูลฝอย

1. งบประมาณ (Budgeting)

การดำเนินงานด้านการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นวิธีการที่ถูกกำหนดขึ้นในลักษณะคล้ายการเงินของกระทรวงการคลัง หรือท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ตามแผนงานและโครงการของส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ตราขึ้นเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยผ่านการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณจากคณะผู้บริหารท้องถิ่น และได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2. เทคโนโลยี (Technology)

คือ อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องยนต์ ที่ใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอย ได้แก่ รถเก็บขนขยะมูลฝอย รถอัดขยะมูลฝอย รถดูดฝุ่นดินตะขาบ รถดูดหน้าตัดหลัง ฯลฯ เทคโนโลยีเหล่านี้ราคาต้นทุนหรือการลงทุนสูงมาก การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม ปริมาณขยะมูลฝอย ปัญหาเร่งด่วน ผลตอบแทนที่ได้รับ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนบริเวณใกล้เคียง และขีดความสามารถในด้านการเงินและการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล และจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ และทักษะมาควบคุมการทำงานเครื่องจักร

และการดูแลบำรุงรักษาอย่างดี (วิชาญ วงศ์วิวัฒน์, 2533, หน้า 33-35)

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

สำหรับการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. เป็นที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น โบราณสถานของท้องถิ่น ตลอดจนภาวะธรรมชาติและทรัพยากรอื่น ๆ นอกจากนั้นในด้านการอำนวยความสะดวกในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น หน้าที่ที่รับผิดชอบ ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สะพานคนเดินข้าม สวนสาธารณะ สวนหย่อม การจัดการขยะมูลฝอย เป็นต้น งานเหล่านี้เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่นจะมารับบริการ จึงควรที่จะเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นดำเนินการเอง

2. งานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย (Protective service) ได้แก่ งานตำรวจ งานดับเพลิง เป็นต้น

3. งานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม (Social welfare service) งานด้านนี้เป็นงานที่มีความสำคัญสำหรับคนในท้องถิ่นเป็นอันมาก ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นต้องจัดให้มีขึ้น หรือต้องรับผิดชอบร่วมมือกับทางรัฐบาลกลางเพื่อแก้ปัญหา เช่น การจัดให้หน่วยบริการสาธารณสุขในท้องถิ่นเพื่อบริการประชาชน การจัดให้มีศูนย์เยาวชน การจัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา คนพิการ รวมทั้งงานที่ให้ความบันเทิงกับประชาชนในชุมชน เช่น การจัดดนตรีสำหรับประชาชนในสวนสาธารณะ หรือการจัดห้องสมุดสำหรับประชาชนในท้องถิ่น

4. งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น (The trading or commercials service) งานประเภทนี้ถือเป็นกิจกรรมที่บริการให้ประชาชน ซึ่งหากปล่อยให้เอกชนเข้าดำเนินการ อาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร องค์กรปกครองท้องถิ่นจึงต้องรับมาดำเนินการเอง กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การจัดตั้งสถานธนาฑูบาล หรือ ไร่รับจำนำ การจัดตลาด การจัดบริการเดินรถ เป็นต้น และงานต่าง ๆ เหล่านี้เป็นงานที่มีรายได้โดนสามารถเรียกเก็บค่าบริการจากประชาชนได้

การกระจายอำนาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ขึ้น โดยตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 4 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542, หน้า 1-2) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยการปกครอง

ส่วนท้องถิ่นที่เล็กที่สุด สามารถดำเนินการตามภาระหน้าที่ได้ครอบคลุมเกือบทุกด้านและทุกพื้นที่ ในตำบล ตลอดจนสามารถส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง และการบริหารงานเพื่อพัฒนาตำบล และตอบสนองความต้องการของตนเองได้ดีที่สุด

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

1. ด้านการเมืองการบริหาร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ผู้บริหาร ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง โดยตรง ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งนายก อาจจะแต่งตั้งผู้ช่วยนายก จำนวน 2 คน และเลขานุการนายก จำนวน 1 คน

2. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเลือกตั้งมาจากประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน แบ่งเป็น ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน โดยจะคัดเลือกมาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ก็ได้ ส่วนที่เหลือเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

3. นอกจากองค์ประกอบด้านการเมืองการบริหารแล้ว โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลยังประกอบด้วย พนักงานส่วนตำบล ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ข้าราชการถ่ายโอน พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป ซึ่งทำหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร ซึ่งโดยส่วนมากจะแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย

สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนการคลัง

ส่วนโยธา

ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

(กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2546, หน้า 9-17)

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ ดังนี้

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอย

และสิ่งปฏิกูล

- (3) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- * (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- * (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากร

ให้ตามความจำเป็นและสมควร

อนุ (8) (9) ของมาตรา 67 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติตำบลและสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว

(13) การผังเมือง

อนุ (12) (13) ของมาตรา 68 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

มาตรา 69 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าวให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

มาตรา 69/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2546, หน้า 9-17)

ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

- (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- (4) การสาธารณสุข โภชนา และการก่อสร้างอื่น ๆ
- (5) การสาธารณสุข
- (6) การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- (7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- (8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (9) การจัดการศึกษา
- (10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
- (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

- (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- (13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (14) การส่งเสริมการศึกษา
- (15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- (17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- (18) การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- (19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- (20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- (21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- (22) การจัดให้มีการควบคุมหมาสัตว์
- (23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัยโรงพยาบาล

และสาธารณสุขสถานอื่น ๆ

- (24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- (25) การผังเมือง
- (26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- (27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- (28) การควบคุมอาคาร
- (29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษา

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- (31) กิจกรรมอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ
- ประเทศกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542, หน้า 5-6)

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ถือเป็นภารกิจกาให้บริการ สาธารณะด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่สำคัญซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการ ในเขตพื้นที่โดยครอบคลุม 6 ภารกิจหลัก คือ โครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน การส่งเสริม การลงทุนพาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับองค์การบริหาร

ส่วนตำบลจะดำเนินการเน้นหนักไปด้านใดจะขึ้นอยู่กับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
ศักยภาพการพัฒนาองค์กร และตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นสำคัญ

ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ในการศึกษา

ความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
อยู่ห่างจากตัวจังหวัดนครราชสีมา เป็นระยะทางประมาณ 94 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุม
13 หมู่บ้านองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบล เมื่อ พ.ศ. 2538
เป็นการจัดตั้งตามหลักการกระจายอำนาจของรัฐบาลที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน
ในตำบลได้ปกครองตนเอง

ที่ตั้งและอาณาเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอปากช่อง จังหวัด
นครราชสีมา มีขนาดพื้นที่ประมาณ 94.54 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 59,090 ไร่ และมีอาณาเขต
ติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหมูสี และตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาชีพ

ในเขตพื้นที่ตำบลชนงพระ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง และค้าขาย การทำเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การทำไร่ข้าวโพด
ไร่มันสำปะหลัง ไร่ฝ้าย การปลูกพืชผักต่าง ๆ การปลูกไม้ผล ได้แก่ มะม่วง น้อยหน่า ขนุน มะขาม
 ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้อีกด้วย สัตว์ที่เลี้ยงกันมาก ได้แก่ สุกร
โคเนื้อ โคนม เป็ด ไก่ เป็นต้น

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12,479 คน เป็นเพศชาย 6,230 คน เป็นเพศหญิง 6,249
คน มีหมู่บ้านทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านชนงพระเหนือ มีประชากร 1,544 คน หมู่ 2
บ้านชนงพระใต้ มีประชากร 1,571 คน หมู่ 3 บ้านบุกะเจด มีประชากร 808 คน หมู่ 4

บ้านคลองหินลาด มีประชากร 592 คน หมู่ 5 บ้านขนนงพระกลาง มีประชากร 1,025 คน หมู่ 6 บ้านซำสาวอง มีประชากร 881 คน หมู่ 7 บ้านประดู่บาก มีประชากร 584 คน หมู่ 8 บ้านหนองตะกูด มีประชากร 1,127 คน หมู่ 9 บ้านเขาจันทน์หอม มีประชากร 953 คน หมู่ 10 บ้านตะเคียนทอง มีประชากร 1,568 คน หมู่ 11 บ้านโพนันชำ ประชากร 530 คน หมู่ 12 บ้านผาสุข มีประชากร 676 คน และหมู่ 13 บ้านประดู่งาม มีประชากร 620 คน (สำนักทะเบียนท้องถิ่นตำบลขนนงพระ, 2558)

การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลขนนงพระ

นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลขนนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีนโยบายที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และของเสียอันตราย ทั้งด้านการเก็บขน การขนส่ง และการกำจัด รวมทั้งการแยกขยะมูลฝอย โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และในด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยจะมีการแยกการเก็บขนและการกำจัดของเสียอันตรายจากมูลฝอยทั่วไป เพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรทางด้านรักษาความสะอาดให้เข้าใจกระบวนการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ลดปริมาณมูลฝอย โดยจัดทำโครงการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบให้ประชาชนแยกขยะมูลฝอยและนำเศษวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้อีก รวมทั้งการสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและการบังคับใช้กฎหมายทางด้านรักษาความสะอาดอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน แนวทางและมาตรการในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลขนนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

ด้านนโยบาย

1. นโยบายไม่ให้ขยะตกค้าง เพื่อความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอย ตรงต่อเวลา ขยะมูลฝอยไม่ตกค้าง คำนึงถึงความพอใจ และไม่สร้างเหตุรำคาญให้แก่ประชาชน
2. นโยบายการจ่ายค่าทดแทนให้พนักงานเก็บขนมูลฝอย ห้ามไม่ให้พนักงานเก็บขนขยะมูลฝอยคัดแยกมูลฝอย ขณะปฏิบัติงาน เนื่องจากเสียเวลาในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด ก่อให้เกิดเหตุรำคาญต่อประชาชนและป้องกันปัญหาพนักงานทุจริต
3. นโยบายกำหนดวิธีทิ้งขยะของประชาชน ออกระเบียบ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของอาคาร สถานที่ และสถานบริการสาธารณสุข เพื่อกำหนดให้ประชาชนทิ้งขยะมูลฝอยตามวัน เวลา จุดทิ้งขยะมูลฝอย และประเภทขยะมูลฝอย ตามที่กำหนด องค์การบริหารส่วนตำบลขนนงพระกำหนด
4. นโยบายการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บค่าธรรมเนียม เป็นแนวคิดในการปรับปรุงการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้ครอบคลุมทุกหลังคาเรือนและเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียม

ประจำเดือนที่เรียกเก็บจากสถานประกอบการหรือโรงงานที่มีปริมาณมูลฝอยวันหนึ่งไม่เกิน 1 ลูกบาศก์เมตร เก็บค่าธรรมเนียมเดือนละ 20 บาท ให้ปรับปรุงเป็นเดือนละ 40 บาท เพื่อสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันและสอดคล้องกับกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2536) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

5. นโยบายการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอย มีนโยบายจัดซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างระบบการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกสุขาภิบาล ระบบบำบัดสิ่งปฏิกูลแบบหมักเป็นปุ๋ยและระบบการกำจัดขยะโดยใช้เตาเผาขยะแบบไร้ควัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัดขยะมูลฝอย และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมอันเป็นปัจจัยสำคัญ ในการกำจัดขยะมูลฝอยให้มีมลพิษน้อยที่สุด

ด้านแนวทางและมาตรการในการดำเนินการ

1. ด้านการสนับสนุนการลดปริมาณขยะมูลฝอย

1.1 ควบคุมอัตราการผลิตขยะมูลฝอย โดยรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือการลดปริมาณขยะมูลฝอยก่อนนำทิ้งและการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ให้ครบวงจร โดยการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อทุกรูปแบบให้มีความรู้ ความเข้าใจ

1.2 ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของปัญหาพิษภัยและผลกระทบของขยะมูลฝอยอันตรายจากชุมชนที่มีต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอยอันตรายออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป

2. ด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพการเก็บขยะมูลฝอย

1.1 เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกวาดฝุ่นละอองจากถนน โดยคูดเก็บมิถติชิต และใช้เครื่องมือกลแทนกำลังคน

1.2 เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขนขยะมูลฝอยทั่วไป โดยเพิ่มรถและมีการบำรุงรักษา รถเก็บขนขยะมูลฝอย หากรถสำรองใช้งานและจัดเพิ่มถังรองรับขยะมูลฝอยด้วยวัสดุที่สวยงาม และคงทนถาวรและขนาดที่เหมาะสมตั้งวางในแหล่งชุมชน พร้อมทั้งปรับปรุงการจัดเก็บเศษวัสดุก่อสร้าง เพื่อมิให้มีขยะมูลฝอยตกค้างในที่ว่าง และที่สาธารณะ โดยให้ครอบคลุมในพื้นที่ทั้งหมด

1.3 เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขนขยะมูลฝอยติดเชื้อ โดยให้สามารถเก็บขนขยะมูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาลขนาดเล็ก คลินิกและโพลีคลินิก ด้วยการสำรวจและประสานงานเข้าจัดเก็บพร้อมกับกำหนดวิธีการแยกขยะมูลฝอยติดเชื้อออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป

1.4 ให้มีระบบการเก็บขนขยะมูลฝอยอันตรายจากชุมชน เพื่อลดปัญหาการปนเปื้อนของขยะมูลฝอยที่ปะปนมากับขยะมูลฝอยบ้านเรือน โดยกำหนดสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอยอันตราย พร้อมทั้งถังรองรับและรถเก็บขนขยะมูลฝอยอันตราย

1.5 เพิ่มศักยภาพของปารปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเก็บขนขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยติดเชื้อ ขยะมูลฝอยอันตราย พร้อมทั้งมีการตรวจสอบคุณภาพและการสนับสนุนค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเสี่ยงต่อสุขภาพ

1.6 กำหนดระเบียบแนวทางในการปฏิบัติให้แก่สถานพยาบาล ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ให้มีการแยกขยะมูลฝอยติดเชื้อออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป ในเรื่องของการเตรียมขยะมูลฝอยติดเชื้อ การทำลายขยะมูลฝอยติดเชื้อและการเสีค่าธรรมเนียม การจัดการขยะมูลฝอยติดเชื้อ

3. ด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพและการกำจัดขยะมูลฝอย

3.1 ปรับปรุงประสิทธิภาพการกำจัดขยะมูลฝอยและสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยใช้เทคนิคการกำจัดใหม่ ๆ มาใช้ เช่น การฝังกลบขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิธีการ และการเผาขยะมูลฝอยที่มีการควบคุมมลภาวะทางอากาศ หรือการทำปุ๋ยหมักจากขยะมูลฝอย เป็นต้น

3.2 ให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการกำจัดขยะมูลฝอย เช่น การให้บริการกำจัดขยะมูลฝอยติดเชื้อ ขยะมูลฝอยอันตรายจากชุมชน หรือกากของเสียอันตราย เศษวัสดุก่อสร้าง โดยมีการควบคุมไม่ให้มีการปล่อยมลพิษเกินมาตรฐานและมีการทำประชาพิจารณ์การดำเนินการจัดสร้างโรงงาน พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่กำจัดกากของเสียอันตราย เพื่อให้การกำจัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการสิ่งปฏิกูล

4.1 ปรับปรุงประสิทธิภาพการขนถ่ายสิ่งปฏิกูล โดยให้มีการขยายการให้บริการด้วยการจัดการขนถ่ายสิ่งปฏิกูลเพิ่มขึ้นและเพิ่มการให้บริการขนถ่ายไขมัน จากร้านอาหารและสถานน้ำมัน

4.2 ให้มีการแยกเก็บไขมันจากสถานประกอบการขนาดใหญ่ เช่น ภัตตาคาร และสถานบริการน้ำมันและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อแยกไขมันจากขยะมูลฝอยทั่วไป

4.3 จัดให้มีระบบการกำจัดสิ่งปฏิกูลและกากไขมันอย่างมีประสิทธิภาพไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน

4.4 ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขนถ่ายและกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแบ่งเบาภาระของเทศบาลในการให้บริการดูแลอย่างถูกต้องตามกฎหมายและเป็นที่ยอมรับของประชาชนและส่งผลให้รถบริการดูแลเต็มหมุดไปด้วย

5. ด้านการสนับสนุนจัดการมูลฝอย

5.1 การเพิ่มศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานทั้งการเก็บขนและทำลายขยะมูลฝอย เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ ด้านการบริหารการจัดการ ด้านเทคนิคเทคโนโลยีสมัยใหม่และการเข้าถึงประชาชน เพื่อสนับสนุนให้มีการปฏิบัติงานด้านการเก็บขนและทำลายขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.2 ศึกษาข้อมูลประกอบ เพื่อเตรียมการจัดระบบการเก็บกัก และบำบัดเบื้องต้นของขยะมูลฝอยอันตราย เพื่อส่งกำจัดที่ถูกต้องต่อไป

5.3 สนับสนุนให้เอกชนมีบทบาทในด้านการจัดการขยะมูลฝอยติดเชื้อและขยะมูลฝอยอันตรายมากขึ้น ตั้งแต่การเก็บขน การขนส่งและการกำจัดขยะมูลฝอย

5.4 ศึกษาเตรียมการ เพื่อหาพื้นที่ที่ใช้ในการฝังกลบที่ถูกสุขลักษณะ เพื่อการกำจัดขยะมูลฝอย โดยการฝังกลบเป็นโครงการระยะยาว

5.5 ศึกษาเตรียมข้อมูลการตั้งศูนย์กำจัดเศษวัสดุจากการก่อสร้างและรีนถอนสิ่งปลูกสร้าง

5.6 ศึกษาเตรียมข้อมูล เพื่อหาพื้นที่ที่ใช้ในการก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย เพื่อขนส่งขยะมูลฝอยปริมาณมากระยะไกลและนำไปกำจัดต่อไป

5.7 กำหนดแนวทางในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะมูลฝอยและกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อให้มีระบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมและยุติธรรมครอบคลุมพื้นที่

5.8 การสร้างกลุ่มพลังในลักษณะมวลชนสัมพันธ์ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ ในโครงการต่าง ๆ เพื่อให้การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัมพร นิमितภาคภูมิ (2550) ศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย การรวบรวมขยะมูลฝอย การเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย ในภาพรวมอยู่ในระดับกระทำบางครั้ง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมของการคัดแยกขยะมูลฝอย และการเก็บขนขยะมูลฝอย มีการกระทำบางครั้ง สำหรับการเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย มีการกระทำนาน ๆ ครั้ง

โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ในระดับที่เห็นด้วยปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นด้วยในระดับมากกับการคัดแยกขยะมูลฝอย การเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอยนั้นเห็นด้วยในระดับปานกลาง

บัญชา สุวรรณสิทธิ์ (2550) ศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ของเทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมครัวเรือนมีจิตสำนึกในการจัดการมูลฝอย เช่น การเก็บรวบรวมมูลฝอยไว้ตามจุดที่เทศบาลกำหนด รวมทั้งวิธีการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 7Rs ของกรมควบคุมมลพิษ ซึ่งหมายถึงการเลือกใช้สินค้าที่เหมาะสมหรือการคัดแปลง ซ่อมแซมให้นำกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง จากผลการศึกษาดังกล่าว จะเห็นว่าหากประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการทิ้งขยะ โดยทิ้งขยะในที่ทิ้งก็จะช่วยลดปัญหาขยะของชุมชนลงได้และหากมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ก็จะสามารถเลือกนำของที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้

พิภัทร แสงสินธุสร (2550) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต โดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุดคือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ รองลงมาคือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย และด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยในด้านการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ พบว่าประชาชนเลือกขยะประเภทกล่องกระดาษ หรือหนังสือพิมพ์เก็บไว้ขาย หรือนำกลับมาใช้ได้ อีก ในด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย พบว่าประชาชนเลือกใช้ถุงพลาสติกใส่สิ่งของใบใหญ่ใบเดียวมากกว่าใบเล็กหลาย ๆ ใบ และในด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการทิ้งขยะเปียกจะต้องมีถังขยะรองรับเสมอ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบว่า เพศ ระดับการศึกษา และการได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกันทำให้พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ส่วนอายุ อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน รายได้ในครอบครัวต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกันทำให้พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ตไม่แตกต่างกัน

ปรเมษฐ ห่วงมิตร (2550) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในชุมชนเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนโดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะอยู่ในระดับมากที่สุด อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีพฤติกรรมจัดการขยะมากที่สุดคือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ รองลงมาคือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย และพบว่า อายุ เพศ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครอบครัว แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน

วลัยพร สกุกพอง (2551) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในชุมชน เขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุดคือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ประชาชนมีพฤติกรรมเลือกขยะประเภทกล่องกระดาษ หรือหนังสือพิมพ์เก็บไว้ขายหรือนำกลับมาใช้ได้อีก ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง พบว่า อายุ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จิตริรัตน์ ธิติภมรรัตน์ (2552) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี และรายด้านทั้ง 3 ด้าน อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการลดการขยะ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยพบว่า ผู้ที่มีอายุมากมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยดีกว่าผู้ที่มีอายุน้อย แต่เรื่องของการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาน้อยมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า ส่วนอาชีพ พบว่า พ่อบ้าน/แม่บ้าน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยดีกว่าอาชีพอื่น นอกจากนั้นพบว่า เพศ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน รายได้ในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการได้รับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

ราตรี กุณา (2553) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิธีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่ ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา จากการศึกษาพบว่า การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

ในพื้นที่ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจแก้ไขปัญหาขยะชุมชนร่วมกับสมาชิกในชุมชน และการมีส่วนร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการหาวิธีการและการจัดการขยะร่วมกับสมาชิกในชุมชน จากสมมติฐานพบว่า ประชากรที่มีอายุแตกต่างกัน ประกอบอาชีพแตกต่างกัน และรายได้แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศที่ต่างกัน และระดับการศึกษาที่ต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชน

สมหญิง นุชปาน (2553) ได้ศึกษา พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 400 ครั้วเรือน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยค่อนข้างไม่เหมาะสม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยดีที่สุดคือ ด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอย รองลงมาคือ ด้านการนำมาใช้ซ้ำ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครัวเรือนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ

กิจจา ยังดำ (2554) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลควนขัน อำเภอสตูล จังหวัดสตูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลควนขัน อำเภอสตูล จังหวัดสตูล จำนวน 379 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลควนขัน อำเภอสตูล จังหวัดสตูล โดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุดคือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ รองลงมาคือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย และด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย โดยในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ประชาชนมีการเก็บถุงพลาสติกที่ยังใช้งานได้ในด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ประชาชนมีการทิ้งขยะเปียกต้องมีภาชนะรองรับเสมอ และในด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ประชาชนมีพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ควนขันเป็นอดีในการช่วยกันลดขยะ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลควนขัน อำเภอสตูล จังหวัดสตูล พบว่าเพศ รายได้ครัวเรือนต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ต่างกัน มีพฤติกรรมกำจัดการขยะมูลฝอย ไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีพฤติกรรมกำจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มาเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยมีขั้นตอนการทำวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
6. เสนอผลการแปลผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 13 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 12,479 คน (สำนักทะเบียนท้องถิ่นตำบลชนงพระ, 2558)

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของยามานะ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน จักรกฤษณ์ สาราณใจ, 2544) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 มีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (ซึ่งกำหนดให้มีค่า = 0.05)

$$\text{แทนค่า } n = \frac{12,479}{1 + 12,479(0.05)^2}$$

$$n = 399.98$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชากรในครั้งนี้เท่ากับ 399.98 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงใช้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน

ตารางที่ 3-1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ในตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	บ้านชนงพระเหนือ	1,544	49
2	บ้านชนงพระใต้	1,571	50
3	บ้านนุกะเจด	808	26
4	บ้านคลองหินลาด	592	19
5	บ้านชนงพระกลาง	1,025	33
6	บ้านซับสนอง	881	28
7	บ้านประดู่ปาก	584	19
8	บ้านหนองตะกู่	1,127	36
9	บ้านขาจันทน์หอม	953	31
10	บ้านตะเคียนทอง	1,568	50
11	บ้านโบนันซ่า	530	17
12	บ้านผาสุข	676	22
13	บ้านประดู่งาม	620	20
รวม		12,479	400

กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษานี้ กำหนดจากประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) คือ จับสลากหลังคาเรือนหรือบ้านเลขที่ที่อยู่อาศัยตามทะเบียนราษฎร์ ให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ แต่ละหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบให้เลือกตอบ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลขนงพระ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย

1. ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย จำนวน 9 ข้อ
2. ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ จำนวน 10 ข้อ
3. ด้านการลดขยะมูลฝอย จำนวน 9 ข้อ

เพื่อประเมินพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่มีต่อคำถาม ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนตามความคิดเห็น 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

พฤติกรรมที่ดี	ให้	3 คะแนน
พฤติกรรมพอใจ	ให้	2 คะแนน
พฤติกรรมไม่ดี	ให้	1 คะแนน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสร้างแบบสอบถามขึ้นมา
2. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำแบบสอบถามนี้ไปตรวจสอบค่าความเที่ยงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

- 2.1 นายเกียรตินิยม ขวัญใจพุทธิสา ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบล
ขนงพระ
- 2.2 นางสาวสุพรรณิภรณ์ วงษ์ไชยสูงเนิน ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิชาการประชาสัมพันธ์
ตำบลขนงพระ
- 2.3 นางพรสวรรค์ เสรีจกิจ ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชนตำบลขนงพระ

ผลการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องและความชัดเจนของเนื้อหา พบว่า ทุกข้อ มีค่ามากกว่า 0.5 ซึ่งถือว่าเป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้และเหมาะสมที่ใช้หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือต่อไป

3. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try-out) โดยนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขถูกต้อง และความชัดเจนของเนื้อหาแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด จากนั้น นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเสนอขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลจากประชาชนในตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

2. นำแบบสอบถามที่เกี่ยวกับงานวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากประชาชนในตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

3. นำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ ด้วยการคำนวณทางคอมพิวเตอร์ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตตำบลชนงพระ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ระดับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตตำบลชนงพระ ดังนี้

ใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ

ใช้สถิติ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตตำบลขนงพระ และเมื่อพบความแตกต่างรายคู่ ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Post hoc) โดยวิธี LSD ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกณฑ์การแปลผล

ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต โดยมีเกณฑ์ในการแปลความ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2551) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{3-1}{3} \\ &= 0.66 \end{aligned}$$

ระดับคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.00	หมายถึง	ประชาชนมีพฤติกรรมที่ดี
คะแนนเฉลี่ย 1.67-2.33	หมายถึง	ประชาชนมีพฤติกรรมพอใจ
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.66	หมายถึง	ประชาชนมีพฤติกรรมไม่ดี

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตตำบลชนงพระ เก็บข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเสนอ ผลการวิเคราะห์เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 400)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	115	28.75
หญิง	285	71.25
อายุ		
15-25 ปี	35	8.75
26-35 ปี	93	23.25
46-55 ปี	78	19.50
มากกว่า 55 ปีขึ้นไป	194	48.50

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	7	1.75
มัธยมศึกษาตอนต้น	25	6.25
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	142	35.50
อนุปริญญา/ ปวส.	174	43.50
ปริญญาตรี	28	7.00
สูงกว่าปริญญาตรี	24	6.00
อาชีพ		
รับจ้าง	24	6.00
เกษตรกร	132	33.00
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	49	12.25
พนักงานบริษัทเอกชน	12	3.00
ธุรกิจส่วนตัว	161	40.25
นักเรียน/ นักศึกษา	22	5.50
รายได้		
5,000-10,000 บาท	96	24.00
10,001-15,000 บาท	115	28.75
15,001-20,000 บาท	77	19.25
20,001-25,000 บาท	74	18.50
25,001-30,000 บาท	22	5.50
30,001 บาทขึ้นไป	16	4.00
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลชนงพระ		
ไม่เกิน 5 ปี	33	8.25
6-10 ปี	111	27.75
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	256	64.00

จากตารางที่ 4-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.25 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.75 มีอายุ มากกว่า 55 ปีขึ้นไป จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 รองลงมามีอายุ 26-35 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.25 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวส. จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.25 รองลงมา ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.75 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 และมีระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 รองลงมา 6-10 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 4-2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
ในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
ภาพรวมและรายด้าน (n = 400)

พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย	1.63	0.36	พฤติกรรมไม่ดี	2
การนำกลับมาใช้ใหม่	1.67	0.38	พฤติกรรมพอใจ	1
การลดขยะมูลฝอย	1.61	0.44	พฤติกรรมไม่ดี	3
ภาพรวม	1.64	0.32	พฤติกรรมไม่ดี	-

จากตารางที่ 4-2 พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหาร ส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับไม่ดี ($\bar{X} = 1.64$, $SD = 0.32$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 1.67$, $SD = .38$) รองลงมาคือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 1.63$, $SD = 0.36$) และ ด้านการลดขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 1.61$, $SD = .44$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4-3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย
ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย (n = 400)

ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชน			$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย				
	1. ก่อนทิ้งขยะ จะทำการคัดแยก ประเภทขยะตามที่ทาง อบต. มีการจัดประเภทถังขยะไว้	64 (16.00)	101 (25.25)				
2. ครอบครัวยังมีการคัดแยก ขยะเปียก ขยะแห้งออกจากกัน	86 (21.50)	122 (30.50)	192 (48.00)	1.74	0.79	พฤติกรรม พอใจ	2
3. จัดภาชนะสำหรับรองรับขยะเปียก	47 (11.75)	137 (34.25)	216 (54.00)	1.58	0.69	พฤติกรรม ไม่ดี	8
4. มีการคัดแยกขยะอันตราย เช่น บรรจุภัณฑ์เคมี หลอดนีออน ถ่านไฟฉาย และแบตเตอรี่โทรศัพท์ ก่อนทิ้งลงในถังขยะ	41 (10.25)	180 (45.00)	179 (44.75)	1.66	0.65	พฤติกรรม ไม่ดี	3
5. มีการคัดแยกขยะมีพิษ ไม่ทิ้งลงใน ถังขยะทั่วไป	22 (5.50)	190 (47.50)	188 (47.00)	1.59	0.59	พฤติกรรม ไม่ดี	7
6. มีการคัดแยกประเภทวัสดุ พลาสติกก่อนทิ้งลงในถังขยะ	15 (3.75)	218 (54.50)	167 (41.75)	1.62	0.55	พฤติกรรม ไม่ดี	4
7. เปลือกและเศษของผลไม้ที่เหลือ จากการรับประทาน จะนำไปทิ้ง ในภาชนะสำหรับรองรับขยะเปียก	23 (5.75)	203 (50.75)	174 (43.50)	1.62	0.59	พฤติกรรม ไม่ดี	5
8. ทิ้งเศษแก้วที่แตกโดยการห่อ กระดาษแข็งก่อนทิ้งลงในถังขยะ	15 (3.75)	212 (53.00)	173 (43.25)	1.61	0.56	พฤติกรรม ไม่ดี	6
9. มีส่วนร่วมกับเพื่อนบ้านรณรงค์ ในการคัดแยกขยะมูลฝอย	27 (6.75)	240 (60.00)	133 (33.25)	1.74	0.57	พฤติกรรม พอใจ	1
ภาพรวม				1.63	0.36	พฤติกรรม ไม่ดี	-

จากตารางที่ 4-3 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับพฤติกรรมไม่ดี ($\bar{X} = 1.63, SD = 0.36$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก พบว่า มีส่วนร่วมกับเพื่อนบ้านรณรงค์ในการคัดแยกขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 1.74, SD = 0.57$) มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ครอบครัวของมีการคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้งออกจากกัน ($\bar{X} = 1.74, SD = 0.79$) และมีการคัดแยกขยะอันตราย เช่น บรรจุกัมภ์เคมี หลอดนื้ออน ถ่ายไฟฉาย และแบตเตอรี่ โทรศัพท์ ก่อนทิ้งลงในถังขยะ ($\bar{X} = 1.66, SD = 0.65$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4-4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ($n = 400$)

ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย			$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
	ของประชาชน						
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย				
1. มักจะใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่อีก	48 (12.00)	188 (47.00)	164 (41.00)	1.71	0.66	พฤติกรรม พอใจ	3
2. ขยะประเภทขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จะนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่	28 (7.00)	231 (57.75)	141 (35.25)	1.72	0.58	พฤติกรรม พอใจ	2
3. ขยะที่เป็นวัสดุประเภทโลหะจะนำกลับมาทำเป็นเครื่องประดับหรือใช้ภายในครัวเรือน	46 (11.50)	153 (38.25)	201 (50.25)	1.61	0.68	พฤติกรรม ไม่ดี	8
4. เก็บถุงพลาสติกที่ยังใช้งานได้ นำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก	41 (10.25)	153 (38.25)	206 (51.50)	1.59	0.67	พฤติกรรม ไม่ดี	9
5. วัสดุประเภทไม้ ทำนนำกลับมาซ่อมแซมและนำกลับมาใช้งานอีก	26 (6.50)	163 (40.75)	211 (52.75)	1.54	0.61	พฤติกรรม ไม่ดี	10
6. ขยะประเภทกล่องกระดาษหรือหนังสือพิมพ์ เก็บไว้ขายหรือนำกลับมาใช้ใหม่	36 (9.00)	196 (49.00)	168 (42.00)	1.67	0.63	พฤติกรรม พอใจ	7

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่	พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย			$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
	ของประชาชน						
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย				
7. มีการนำกระดาษที่เหลือมาใช้ ทำกระดาษโน้ต	45 (11.25)	187 (46.75)	168 (42.00)	1.69	0.66	พฤติกรรม	4 พอใจ
8. เมื่อใช้ของแล้วเสียจะมีการนำมา ซ่อมแซมแทนการซื้อใช้ใหม่	82 (20.50)	112 (28.00)	206 (51.50)	1.69	0.79	พฤติกรรม	5 พอใจ
9. เลือกใช้สินค้าที่ต้องส่งภาชนะ บรรจุคืนแก่ผู้ผลิต เช่น ขวดน้ำดื่ม ขวดน้ำอัดลม	114 (28.50)	111 (27.75)	175 (43.75)	1.85	0.83	พฤติกรรม	1 พอใจ
10. เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีฉลาก ระบุว่า “นำกลับมาใช้ซ้ำได้”	73 (18.25)	127 (31.75)	200 (50.00)	1.68	0.76	พฤติกรรม	6 พอใจ
ภาพรวม				1.67	0.38	พฤติกรรม	- พอใจ

จากตารางที่ 4-4 พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับพฤติกรรมพอใจ ($\bar{X} = 1.67$, $SD = 0.38$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก พบว่า เลือกใช้สินค้าที่ต้องส่งภาชนะบรรจุคืนแก่ผู้ผลิต เช่น ขวดน้ำดื่ม ขวดน้ำอัดลม ($\bar{X} = 1.85$, $SD = 0.83$) มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ขยะประเภทขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จะนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ($\bar{X} = 1.72$, $SD = 0.58$) และมักจะใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่อีก ($\bar{X} = 1.71$, $SD = 0.66$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4-5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย
ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา ด้านการลดขยะมูลฝอย (n = 400)

ด้านการลดขยะมูลฝอย	พฤติกรรมการจัดการขยะ			$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
	มูลฝอยของประชาชน						
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย				
1. เลือกใช้สินค้าที่มีความคงทนถาวร และมีอายุการใช้งานนาน	25 (6.25)	168 (42.00)	207 (51.75)	1.55	0.61	พฤติกรรม ไม่ดี	8
2. เลือกซื้อสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดขยะ มากเกินไปจนจำเป็น	35 (8.75)	140 (35.00)	225 (56.25)	1.53	0.65	พฤติกรรม ไม่ดี	9
3. เลือกซื้อสินค้าที่ไม่ต้องใช้ ถุงพลาสติกเกินความจำเป็น	30 (7.50)	168 (42.00)	202 (50.50)	1.57	0.62	พฤติกรรม ไม่ดี	7
4. เลือกใช้ถุงผ้าใส่ของใบเดียว มากกว่าถุงพลาสติก	28 (7.00)	185 (46.25)	187 (46.75)	1.60	0.61	พฤติกรรม ไม่ดี	5
5. เลือกซื้อสินค้าที่มีบรรจุชนิดเติม (เช่น น้ำยาล้างจาน ครีมนวดผม ฯลฯ) แทนการซื้อสินค้าที่บรรจุในภาชนะ ใหม่ทั้งหมด	61 (15.25)	156 (39.00)	183 (45.75)	1.70	0.72	พฤติกรรม พอใจ	2
6. เลือกซื้อสินค้าที่มีขนาดบรรจุภัณฑ์ ใหญ่กว่า ถ้าราคาไม่ต่างจากขนาด เล็กมาก	40 (10.00)	157 (39.25)	203 (50.75)	1.59	0.66	พฤติกรรม ไม่ดี	6
7. บอกกล่าวสมาชิกภายในบ้าน ให้ใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อยที่สุด	50 (12.50)	143 (35.75)	207 (51.75)	1.61	0.70	พฤติกรรม ไม่ดี	4
8. หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจาก โฟม	81 (20.25)	150 (37.50)	169 (42.25)	1.78	0.76	พฤติกรรม พอใจ	1
9. ให้คำแนะนำแก่เพื่อนบ้าน เพื่อให้ช่วยกันลดขยะ	52 (13.00)	153 (38.25)	195 (48.75)	1.64	0.70	พฤติกรรม ไม่ดี	3
ภาพรวม				1.61	0.44	พฤติกรรม ไม่ดี	-

จากตารางที่ 4-5 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการลดขยะมูลฝอย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับพฤติกรรมไม่ดี ($\bar{X} = 1.61, SD = 0.44$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก พบว่า หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโฟม ($\bar{X} = 1.78, SD = 0.76$) มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ เลือกซื้อสินค้าที่มีบรรจุชนิดเต็ม (เช่น น้ยาล้างจาน ครีมอาบน้ำ ฯลฯ) แทนการซื้อสินค้าที่บรรจุในภาชนะใหม่ทั้งหมด ($\bar{X} = 1.70, SD = 0.72$) และให้คำแนะนำแก่เพื่อนบ้าน เพื่อให้ช่วยกันลดขยะ ($\bar{X} = 1.64, SD = 0.70$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4-6 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ (n = 400)

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชน	เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	SD	t	Sig.
ภาพรวม	ชาย	115	1.70	0.32	2.33	0.02*
	หญิง	285	1.61	0.32		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4-6 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีพฤติกรรมดีกว่าเพศหญิง

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4-7 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ (n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3	1.25	0.41	4.00	0.00*
ภายในกลุ่ม	396	41.31	0.10		
รวม	399	42.56			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4-7 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4-8 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ (n = 400)

อายุ	$\bar{X}$	15-25 ปี	26-35 ปี	46-55 ปี	มากกว่า 55 ปีขึ้นไป
15-25 ปี	1.52	-	-0.06	-0.17*	-0.15
26-35 ปี	1.58		-	-0.11*	-0.08*
46-55 ปี	1.69			-	0.02
มากกว่า 55 ปีขึ้นไป	1.67				-

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4-8 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ จำนวน 3 คู่ คือ

ประชาชนที่มีอายุ 15-25 ปี มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ 46-55 ปี

ประชาชนที่มีอายุ 26-35 มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ 46-55 ปี และประชาชนที่มีอายุมากกว่า 55 ปีขึ้นไป

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4-9 การเปรียบเทียบพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา (n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5	1.18	0.23	2.26	0.04*
ภายในกลุ่ม	394	41.37	0.10		
รวม	399	42.56			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4-9 การเปรียบเทียบพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4-10 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน
ในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
จำแนกตามระดับการศึกษา (n = 400)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา ตอนต้น	มัธยม ศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	อนุ ปริญญา/ ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี
ประถมศึกษา	1.67	-	-0.05	-0.00	0.08	-0.06	0.05
มัธยมศึกษาตอนต้น	1.72		-	0.04	0.14*	-0.01	0.11
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	1.68			-	0.09*	-0.05	0.06
อนุปริญญา/ ปวส.	1.58				-	-0.15*	0.02
ปริญญาตรี	1.73					-	0.12
สูงกว่าปริญญาตรี	1.61						-

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4-10 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธี
Pos hoc ของ LSD พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหาร
ส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา จำนวน 3 คู่ คือ
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย
มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส.

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีพฤติกรรมในการจัดการ
ขยะมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส.

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย
น้อยกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย
แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-11 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ (n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5	1.22	0.24	2.33	0.04*
ภายในกลุ่ม	394	41.34	0.10		
รวม	399	42.56			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4-11 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4-12 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ (n = 400)

อาชีพ	$\bar{X}$	รับจ้าง	เกษตรกร	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัทเอกชน	ธุรกิจส่วนตัว	นักเรียนนักศึกษา
รับจ้าง	1.79	-	0.17*	0.07	0.16	0.17*	0.05
เกษตรกร	1.61		-	-0.09	-0.00	0.00	-0.12
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	1.71			-	0.09	0.09	-0.02
พนักงานบริษัทเอกชน	1.62				-	0.00	-0.11
ธุรกิจส่วนตัว	1.61					-	-0.12
นักเรียน/ นักศึกษา	1.73						-

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4-12 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Pos hoc ของ LSD พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ จำนวน 2 คู่ คือ

ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร และมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4-13 การเปรียบเทียบพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้ (n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5	0.96	0.19	1.83	0.10
ภายในกลุ่ม	394	41.60	0.10		
รวม	399	42.56			

จากตารางที่ 4-13 การเปรียบเทียบพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4-14 การเปรียบเทียบพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ (n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	0.44	0.22	2.07	0.12
ภายในกลุ่ม	397	42.126	0.10		
รวม	399	42.566			

จากตารางที่ 4-14 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลา ที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ พบว่า ประชาชนที่มี ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ ต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-15 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
5. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
6. ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาต่างกัน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตตำบลชนงพระ เก็บข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างรายคู่ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Post hoc) โดยวิธี LSD ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมาเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 55 ปีขึ้นไป รองลงมาอายุ 26-35 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวส. ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว รองลงมา ประกอบอาชีพเกษตรกร ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า 10 ปีขึ้นไป รองลงมา 6-10 ปี ตามลำดับ

2. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับไม่ปฏิบัติเลย เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการนำกลับมาให้ใหม่ มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย และด้านการลดขยะมูลฝอย ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้าน เป็นดังนี้

2.1 ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับไม่ปฏิบัติเลย เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก พบว่า มีส่วนร่วมกับเพื่อนบ้านรณรงค์ในการคัดแยกขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ครอบครัวของมีการคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้งออกจากกัน และมีการคัดแยกขยะอันตราย เช่น บรรจุก๊าซเคมี หลอดนีออน ถ้วยไฟฉาย และแบตเตอรี่โทรศัพท์ ก่อนทิ้งลงในถังขยะ ตามลำดับ

2.2 ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก พบว่า เลือกใช้สินค้าที่ต้องส่งภาชนะบรรจุคืนแก่ผู้ผลิต เช่น ขวดน้ำดื่ม ขวดน้ำอัดลม มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ขยะประเภทขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จะนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และมักจะใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่อีก ตามลำดับ

2.3 ด้านการลดขยะมูลฝอย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับไม่ปฏิบัติเลย เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก พบว่า หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโพลีมีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ เลือกซื้อสินค้าที่มีบรรจุชนิดเติม (เช่น น้ำยาล้างจาน ครีมาบ่น้ำ ฯลฯ) แทนการซื้อสินค้าที่บรรจุในภาชนะใหม่ทั้งหมด และให้คำแนะนำแก่เพื่อนบ้าน เพื่อให้ช่วยกันลดขยะ ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีรายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษา พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับไม่ปฏิบัติเลย ทั้งนี้ เนื่องมาจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการลดขยะมูลฝอยเช่นยังไม่ค่อยมีการเลือกใช้

ถุงผ้าใส่ของใบเดียวมากกว่าถุงพลาสติก พฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าที่มีบรรจุชนิดเดิม (เช่น น้ำยาล้างจาน ครีมาบ่น้ำ ฯลฯ) แทนการซื้อสินค้าที่บรรจุในภาชนะใหม่ทั้งหมดยังมีค่อนข้างน้อย รวมถึงการบอกกล่าวสมาชิกภายในบ้านให้ใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อยที่สุดยังไม่ค่อยมีการปฏิบัติ จึงทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ยังมีค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมหญิง นุชปาน (2553) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทรายอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยค่อนข้างไม่เหมาะสม และสามารถอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับไม่ปฏิบัติเลย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับเพื่อนบ้านรณรงค์ในการคัดแยกขยะมูลฝอย ครอบครัวของมีการคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้งออกจากกัน และมีการคัดแยกขยะอันตราย เช่น บรรจุภัณฑ์เคมี หลอดนื้ออน ถ่านไฟฉาย และแบตเตอรี่ โทรศัพท์ ก่อนทิ้งลงในถังขยะ ยังค่อนข้างน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี กุณา (2553) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิธีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ในพื้นที่ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา จากการศึกษาพบว่า การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในพื้นที่ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับกลาง

1.2 ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประชาชนเริ่มให้ความสำคัญต่อการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่บ้าง เช่น การเลือกใช้น้ำดื่มที่บรรจุในภาชนะบรรจุที่ทนทาน แก้วพลาสติก ขวดน้ำดื่ม ขวดน้ำอัดลม มีการนำขยะประเภทขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จะนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และเริ่มให้ความสำคัญกับการนำวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่อีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร นิมิตรภาควิมิ (2550) ศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย การรวบรวมขยะมูลฝอย การเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย ในภาพรวมอยู่ในระดับกระทำบางครั้ง

1.3 ด้านการลดขยะมูลฝอย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับไม่ปฏิบัติเลย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ประชาชนเริ่มหลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโฟม พบว่าในพื้นที่วัสดุที่นำมาใช้ทดแทนโฟมยังมีราคาแพงและหายาก รวมถึงการเลือกซื้อสินค้าที่มีบรรจุชนิดเดิม (เช่น น้ำยาล้างจาน ครีมาบ่น้ำ ฯลฯ) แทนการซื้อสินค้าที่บรรจุในภาชนะใหม่ทั้งหมด ยังค่อนข้างมีการจำกัดไม่เพียงพอและทั่วถึง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพิภัทร แสงสินธุสร (2550)

ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต โดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง

2. การอภิปรายผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล เป็นดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องมาจาก ประชาชนที่มีเพศต่างกันอาจจะมีการทำงานในพื้นที่ต่างกัน เช่น เพศหญิงซึ่งเป็นแม่บ้านมีหน้าที่ในการทำงานเกี่ยวกับบ้านเรือนจึงให้ความสำคัญกับการจัดการดูแลขยะมูลฝอยมากกว่าเพศชาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิภัทร แสงสินธุสร (2550) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบว่า เพศต่างกันทำให้มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องมาจาก ประชาชนที่มีอายุน้อยมีความละเอียดละออและให้ความสำคัญต่อการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าคนที่มีความน้อยจึงทำให้ประชาชนที่มีอายุ 15-25 ปี มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ 46-55 ปี และประชาชนที่มีอายุ 26-35 ปี มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อยกว่าประชาชน มีอายุ 46-55 ปี และประชาชนที่มีอายุมากกว่า 55 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวลัยพร สกุลทอง (2551) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง พบว่า อายุต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องมาจาก ประชาชนที่มีการศึกษาก่อนข้างต่ำมักจะ เป็นผู้ที่ค่อนข้างมีอายุและอาศัยอยู่ที่บ้าน โดยไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นภายในที่อยู่อาศัยมากกว่า โดยประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิภัทร แสงสินธุศรี (2550) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันทำให้มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

2.4 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ เนื่องมาจากประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีช่วงเวลา วิธีการทำงานและเกี่ยวเนื่องกับปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่แตกต่างกันจึงทำให้ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร และมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิจจา ยังคำ (2554) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลควนขัน อำเภอสตูล จังหวัดสตูล ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลควนขัน อำเภอสตูล จังหวัดสตูล พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

2.5 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องมาจากประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันก็สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการ รวมถึงการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยเหมือนกัน ทำให้ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของปรเมษฐ ห่วงมิตร (2550) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน

2.6 การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัย ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องมาจากประชาชนที่มีระยะเวลาในการเข้ามาอยู่อาศัยแตกต่างกัน แต่มีการจัดการขยะเหมือนกันประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทร แสงสินธุธร (2550) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ทำให้พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ตไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษา พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านการลดขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ ควรพิจารณาส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในการเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดขยะมากเกินไปจนต้องทิ้งและสม่ำเสมอ
2. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ ควรพิจารณาส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในการเลือกซื้อสินค้าที่มีความคงทนถาวร และมีอายุการใช้งานนาน
3. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ ควรให้การสนับสนุนให้เกิดการปลูกฝังค่านิยมแก่ประชาชนในการเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ต้องใช้ถุงพลาสติกเกินความจำเป็น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการศึกษา พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านการลดขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชน ในการเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดขยะมากเกินไปจนความจำเป็นในรูปแบบของการจัดประชุม ประจำเดือนหรือกระจายเสียงเคลื่อนที่ เป็นต้น

2. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ ควรพิจารณาส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในเลือกใช้สินค้าที่มีความคงทนถาวร และมีอายุการใช้งานนาน ในรูปแบบของการจัดประชุมประจำเดือนหรือกระจายเสียงเคลื่อนที่ เป็นต้น

3. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ จัดกิจกรรมปลูกฝังค่านิยมแก่ประชาชน เลือกซื้อสินค้าที่ไม่ต้องใช้ถุงพลาสติกเกินความจำเป็น เช่น การแจกถุงผ้าให้กับประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ ทุก 3 เดือน เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรศึกษาการพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหาร ส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการส่งเสริมพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ได้อย่างแท้จริง

2. ควรศึกษาแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการขยะในรูปแบบของการมีส่วนร่วมจากประชาชนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2542). *กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเทศบาล*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2551). *เอกสารคู่มือแนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้น การลดและใช้ประโยชน์ขยะ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2557). *คู่มือแนวทางการลดคัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1997).
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2546). *พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2538). *เคล็ดลับในการจัดการขยะ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ท้องถิ่น
- กรมอนามัยสิ่งแวดล้อม. (2541). *คู่มือพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (เล่ม 1)*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2549). *พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535*. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- กันยา สุวรรณแสง. (2532). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.
- กัจจา ยังคำ. (2554). *ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลควนขัน อำเภอสตูล จังหวัดสตูล. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2549). *การจัดการขยะมูลฝอย*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จักรกฤษณ์ สาราญใจ. (2544). *การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย*. เข้าถึงได้จาก http://www.jakkrit.lpru.ac.th/pdf/27_11_44/9.pdf
- ชัยพร วิชาวุธ (2523). *การวิจัยเชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2525). *พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สารมวลชน.
- ฐิติรัตน์ ธิติภมรัตน์. (2552). *ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ณัฐรดี คงคั่น. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*

- ธีระ กุลสวัสดิ์. (2544). *พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือในขณะขับรถของผู้ขับขี่รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิภาศ นิลสุวรรณ. (2543). *การเปรียบเทียบวิธีการจัดการมูลฝอยที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม, คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บรรพต วีระสัย. (2524). *สังคมวิทยาการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บัญชา สุวรรณสิทธิ์. (2550). *การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดของเทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุษกร ชีวะธรรมานนท์. (2552). *ความรู้และพฤติกรรมในการจัดการขยะในครัวเรือนของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปณิตา นิสสัยสุข. (2552). *ความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประเมษฐ์ ห่วงมิตร. (2550). *พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). *ทัศนคติ: การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พีระพัสณา.
- ประสาน ดงสิทบุตร. (2527). *ปัจจัยสังคมจิตวิทยาที่กำหนดการใช้วัดภูมิพิศ ป้องกันและกำจัดแมลง ในสวนผัก บริเวณชานเมือง*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรีดา เข้มเจริญ. (2531). *การจัดการขยะมูลฝอย*. ขอนแก่น: ภาควิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรียา วงศ์อนุตรโรจน์. (2534). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พิภัทร แสงสินธุสร. (2550). *พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- รัตนา หมั่นเทพ. (2551). *ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยทักษิณ. ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. เข้าถึงได้จาก <http://rirs3.royin.go.th/dictionary.asp>.
- ราตรี กุณา. (2553). *การศึกษาวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ในพื้นที่ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา*. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วลัยพร สกุดพอง. (2551). *พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดจังหวัดระยอง*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชาญ วงศ์วิวัฒน์. (2533). *ทางเลือกที่เหมาะสมในการกำจัดขยะมูลฝอย: ศึกษากรณี การกำจัดขยะมูลฝอยเมืองพัทยา*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2526). *วิเคราะห์ในระบบทางดินอาหาร 2*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯเวชสาร.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2551). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหญิง นุชปาน. (2553). *ศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). *คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กองกลาง สำนักงาน ก.พ.
- สำนักทะเบียนท้องถิ่นตำบลชนงพระ. (2558). *สถิติจำนวนประชากร*. นครราชสีมา: สำนักทะเบียนท้องถิ่นตำบลชนงพระ.
- สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. (2540). *นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2540-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2543). *การจัดการประชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ (ร่าง) รูปแบบและ
มาตรการทางสังคม เศรษฐศาสตร์ การจัดการ และกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาประชุมชน.*
ม.ป.ท.
- สุเมธ เดียวอิศเรศ. (2527). *พฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: โพธิ์สามต้นการพิมพ์.
- สุรางค์ จันทร์เอม. (2541). *จิตวิทยาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 11)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ. (2558). *ข้อมูลทั่วไป*. เข้าถึงได้จาก
<http://www.khanongpra.go.th/index.php>
- อนันต์ ศิริพงศ์พัฒนา. (2552). *ความรู้พฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนใน
เขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรพิน แสงสว่าง. (2539). *จิตวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สยามศิลป์.
- อัมพร นิมิตภาคภูมิ. (2550). *การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล
แม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย*. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., & Masia, B.B. (1964). *Taxonomy of educational objectives book
II: Affective domain*. New York: Longman.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง

พฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยในเชิงวิชาการเท่านั้น
3. แบบสอบถามนี้ใช้ 1 ฉบับ ต่อ 1 คน ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ช่องว่าง หรือเขียนข้อความที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด
แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ
ตอนที่ 2 พฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 28 ข้อ

ขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงในแต่ละตอนให้เข้าใจ และตอบคำถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และการวิเคราะห์จะกระทำในภาพรวม ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอบขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นฤมล ด้านตระกูล

(ผู้วิจัย)

No. □□□

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ ที่กำหนดให้หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง
สำหรับท่าน

1. เพศ

☐ 1. ชาย	☐ 2. หญิง
---------------------------------	----------------------------------

2. อายุ

☐ 1. 15-25 ปี	☐ 2. 26-35 ปี	☐ 3. 36-45 ปี
☐ 4. 46-55 ปี	☐ 5. มากกว่า 55 ปี	

3. ระดับการศึกษา

☐ 1. ประถมศึกษา	☐ 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	☐ 4. อนุปริญญา/ ปวส.
☐ 5. ปริญญาตรี	☐ 6. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

☐ 1. รับจ้าง	☐ 2. เกษตรกร
☐ 3. รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	☐ 4. พนักงานบริษัทเอกชน
☐ 5. ธุรกิจส่วนตัว	☐ 6. นักเรียน/ นักศึกษา

5. รายได้

☐ 1. 5,000-10,000 บาท/ เดือน	☐ 2. 10,001-15,000 บาท/ เดือน
☐ 3. 15,001-20,000 บาท/ เดือน	☐ 4. 20,001-25,000 บาท/ เดือน
☐ 5. 25,001-30,000 บาท/ เดือน	☐ 6. 30,001 บาทขึ้นไป

6. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

☐ 1. ไม่เกิน 5 ปี	☐ 2. 6-10 ปี	☐ 3. มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
--	-------------------------------------	---

ตอนที่ 2 พฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่กำหนดให้ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

พฤติกรรม	การปฏิบัติ		
	พฤติกรรม ที่ดี (3)	พอใจ (2)	ไม่ดี (1)
ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย			
1. ก่อนทิ้งขยะ ท่านจะทำการคัดแยกประเภทขยะตามที่ทาง อบต. มีการจัดประเภทถังขยะไว้			
2. ครอบครัวของท่านมีการคัดแยกขยะเปียกขยะแห้งออกจากกัน			
3. ท่านจัดภาชนะสำหรับรองรับขยะเปียก			
4. ท่านมีการคัดแยกขยะอันตราย เช่น บรรจุกัมมันต์เคมี หลอดนีออน ถ่านไฟฉาย และแบตเตอรี่โทรศัพท์ ก่อนทิ้งลงในถังขยะ			
5. ท่านมีการคัดแยกขยะมีพิษ ไม่ทิ้งลงในถังขยะทั่วไป			
6. ท่านมีการคัดแยกประเภทวัสดุพลาสติกก่อนทิ้งลงในถังขยะ			
7. เปลือกและเศษของผลไม้ที่เหลือจากการรับประทาน ท่านนำไปทิ้งในภาชนะสำหรับรองรับขยะเปียก			
8. ท่านทิ้งเศษแก้วที่แตกโดยการห่อกระดาษแข็ง ก่อนทิ้งลงในถังขยะ			
9. ท่านกับเพื่อนบ้านรณรงค์ในการคัดแยกขยะมูลฝอย			

พฤติกรรม	การปฏิบัติ		
	พฤติกรรม ที่ดี (3)	พฤติกรรม พอใจ (2)	พฤติกรรม ไม่ดี (1)
ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่			
10. ท่านมักจะใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก			
11. ขยะประเภทขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว ท่านนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้			
12. ขยะที่เป็นวัสดุประเภทโลหะ ท่านนำกลับมาทำเป็น เครื่องประดับ หรือใช้ภายในครัวเรือน			
13. ท่านเก็บถุงพลาสติกที่ยังใช้งานได้ นำกลับมาใช้ ใหม่ได้อีก			
14. วัสดุประเภทไม้ ท่านนำกลับมาซ่อมแซม และนำกลับมาใช้งานอีก			
15. ขยะประเภทกล่องกระดาษหรือหนังสือพิมพ์ ท่านเก็บไว้ขายหรือนำกลับมาใช้ใหม่			
16. ท่านมีการนำกระดาษที่เหลือมาใช้ทำกระดาษโหนด			
17. เมื่อท่านใช้ของแล้วเสียจะมีการนำมาซ่อมแซมแทน การซื้อใช้ใหม่			
18. ท่านเลือกใช้สินค้าที่ต้องส่งภาชนะบรรจุคืน แก่ผู้ผลิต เช่น ขวดน้ำดื่ม ขวดน้ำอัดลม			
19. ท่านเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากระบุว่า “นำกลับมา ใช้ซ้ำได้”			

พฤติกรรม	การปฏิบัติ		
	พฤติกรรม ที่ดี (3)	พฤติกรรม พอใจ (2)	พฤติกรรม ไม่ดี (1)
ด้านการลดขยะมูลฝอย			
20. ท่านเลือกใช้สินค้าที่มีความคงทนถาวร และมีอายุการใช้งานนาน			
21. ท่านเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดขยะมากเกินไปจนความจำเป็น			
22. ท่านเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ต้องใช้ถุงพลาสติกเกินความจำเป็น			
23. ท่านเลือกใช้ถุงผ้าใส่ของใบเดียวมากกว่าถุงพลาสติก			
24. ท่านเลือกซื้อสินค้าที่มีบรรจุชนิดเต็ม (เช่น น้ำยาล้างจาน ครีมอาบน้ำ ฯลฯ) แทนการซื้อสินค้าที่บรรจุในภาชนะใหม่ทั้งหมด			
25. ท่านเลือกซื้อสินค้าที่มีขนาดบรรจุภัณฑ์ใหญ่กว่าถ้าราคาไม่ต่างจากขนาดเล็กมาก			
26. ท่านบอกกล่าวสมาชิกภายในบ้านให้ใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อยที่สุด			
27. ท่านหลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโฟม			
28. ท่านให้คำแนะนำแก่เพื่อนบ้าน เพื่อให้ช่วยกันลดขยะ			